

A FEHÉR BARÁT

+ · + · + · A · PÁLOSREND · ÉRTESÍTŐJE · + · + · +

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON — FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Dr. Nádas Zoltán: A kenyér csodája — Karrer—Horváth: Ime, az Anyám! — Dr. Holik Sámuel: Kell nekünk az Isten! — Bodroghy Szabolcs: Remete-őseink nyomait kerestem ... (2) — Dr. Horváth Richárd: A sebek bölcsesége — Dr. Dobák Ferenc: Egy szentéletű magyar orvos — Pilisi-Pariss Pál: Özséb kanonok álma — Dr. Kisbán Emil: Ányos Pál — Ányos Pál: Kalapos király — Fráter Jácint Naplójából — Sedy Rezső: Sió — Világgegyház — Pálos krónika — Könyvespolc — Szerkesztői üzenetek.

A FEHÉR BARÁT

A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 4— PENGŐ
JOGI SZEMÉLYEKNEK 40— PENGŐ

Főszerkesztő: P. GYÉRESSY ÁGOSTON O. S. P. Felelős szerkesztő Dr. NÁDAS ZOLTÁN. SZERKESZTŐSÉG: Budapest, XI. ker. PÁLOS KOLOSTOR. Telefon: 468-550. Csekszám: 48004. KIADÓHIVATAL: Budapest, IX., Gönczy Pál-u. 2. Telefon: 189-100.

MEGJELENIK minden hó elsején.
Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

CAUSYTH-TABLETTA

Cyclohexatrienpyridinsul-
fosavas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebb
templomberendező és
zászlókészítő vállalatánál.

Budapest, IV. kerület, Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863. □ Telefonszám: 183-344. szám.

Legolcsóbb aluminium
érmék szobrok, szentképek, keresztek, térdeplők

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest, IV., Ferenciek-tere 3—4. sz.
71 éves katolikus cég!

Mindennemű temp'omberendezés. Miseru-
hák Zászlók. Javítások. Gyertya. Mécsolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

BAROSS RÁDIÓNÁL:

villanszerelési cikkek, rá-
diók, vill. háztartási cikkek.
TURUL izzólámpalera-
kat.
VIII. ker. Baross-utca 48. szám.
Telefonszám: 131—219.

Budapesten, környéken, vidéken

vezet

árban, minőségben, kiszolgálásban

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

1892—1943.

Az egyetlen magyar

gyökerű rendbe lépni szándékozó fiúk, akik a Boldog Özsébek, Fráter Györgyök, Virág Benedek életét és munkáját akarják továbbfolytatni, csatolják ezirányú kérvényükhöz: 1. kereszt- és bérma-levelüket, 2. érettségi bizonyítványukat, illetve a félévi bizonyítvány másolatát, ha papok akarnak lenni, különben segítő testvérekként házi munkában foglalatoskodnak, 3. szülői beleegyezést, ha még kiskorúak, 4. Hittanárukat, vagy plébánosuk ajánlását, 5. egészségi bizonyítványt. Életük rövid ismertetését is csatolják kérvényükhöz, kifejtve, mely okok vezetik őket a szerzetesi életre. Korhatár 18—35 év. Kérvényüket küldjék a Pálos Kolostorba, Budapest, XI., Szent Gellért-rakpart 1, b.

Dr. Nádas Zoltán:

A kenyér csodája

Jó magyar népünk úgy tartja, hogy Péter-Pálkor megszakad a búza töve. Hamarosan pendül is a kasza. Napbarnított, izmos legények vágják a rendet. Egymás mellett hatosával, nyolcasával. Együtt lendül a karjuk, együtt villan a szemük és dobog a szívük. Mintha az egy magyar gondolatnak és szent akarásnak megtöbbszöröződött, nyomatékos kifejezői lennének. Nyomukban pedig ott járnak a marokszedő leányok. A magyar erő s a magyar jóság, amelyet ezer év óta megszentel Isten kegyelme.

A kenyér útja azonban itt nem áll meg. Ahogy a szántó-vető beléje hintette gondját és reményét, ugyanúgy fordul egyet az élet kereke, amikor a határban felsír a cséplőgép vagy a szekér viszi a malomba a tiszta búzát. Az életsugárzó csoda aztán villan tovább mint az elektromos áram. A megtömött zsákokra rámosolyog az olajoskabátú és szénportól fekete-arcú mozdonyvezető s viszi a hófehér lisztet rendeltetési helyére, hogy kora hajnalban vidám péklegények nótaszóval kenyeret és süteményt gyúrjanak belőle. A játékos pékinas pedig hatalmas kosarával kerékpárjára pattanva, akrobata-mutatványokkal repíti a jó meleg zsemlyét a háziasszony ajtaja elé, hogy amikor felkel a család és reggelihez ül, ott legyen az asztalán az Isten áldása: a jó magyar kenyér.

Hány embert kapcsol össze a kenyér. Anélkül, hogy tudna egymásról a barázdákat tipró földműves és a párnázott ajtó mögött dolgozó államtitkár, *társadalomba szervezi őket a kenyér!* Milliók és milliók dolgoznak érte. Az egyik millió látszólag magáért a kenyérért, a többi pedig azért, hogy az előbbieknél munkája ne legyen meddő, hiábavaló. Ha ugyanis az orvos nem venné fel a harcot a betegségekkel szemben, a mérnök nem állna ki a természet csapásai ellen és Isten szolgája nem öntene hitet, reményt és szeretetet az emberi szívekbe, aligha lehetne termelő munkáról beszélni s a

Hún Sándor: Munkára.

természet vadságában és az emberi önzésben elsikkadna a kenyér csodája.

Az éremnek azonban másik oldala is van. Bármily szépen is hangzik, hogy a kenyér társadalommá szervezi az embereket, az is igaz, hogy egymással szemben harcba is állítja. A kenyérért küzd az ember s ez a küzdelem néha olyan erős, olyan elszánt, hogy akárhányszor kiméletlenül keresztülgázol mindenkin.

Amikor a munkapiac alkudozóinál egyeseket félreállítanak és sorsukra bíznak, tulajdonképpen a kenyérharc áldozataivá teszik őket. Amikor a hivatalnok előléptetése érdekében mindenáron társai elé akar jutni és célja eléréséhez talán még az intrikától sem riad vissza, akkor emberek között érdekellentétet, irigy-

séget, sőt nem egyszer gyűlöletet, megint csak a kenyérért való küzdelem ébreszt.

Az emberi lélek azonban különösen van megteremtve. Nincs az a nehézség, nincs az a sötét gondolat, amely az örök embert végérvényesen meg tudná torpantani és örök tétlenségre tudná kárhoztatni. Ha bizonyos vonatkozásokban látja is az élet csődjét, valami megmagyarázhatatlan és ezzel együtt kiirt-hatatlan optimizmus, életigenlés hajtja újabb és újabb vonatkozások felé. Ugyanígy, amikor az ember rádöbben az életnek a kenyér síkján való megoldhatatlanságára, feljebb tör és reményeit a *szellemi élet területén* sugározza szét. Keresi az igazságot, a magasabbrendű gondolatokat, érzéseket és szentül meg van győződve arról, hogy rátalált az élet nyitjára.

Való igaz, hogy a szellemi élet jóval nagyobb kört sugároz be a megoldás reményével, mint az anyagi. Egyszerű és világos magyarázatát adja ennek az a jelenség, hogy pl. tíz pengőt két részre osztva a legnemesebb formában is önmagunkat rövidítjük meg, míg magasabbrendű gondolatainkat és érzéseinket mások között széthintve, ugyanazokat elmélyültebben és áttüzesedett lélekkel éljük meg. Hasonló eljárás az anyagot csökkenti, a szellemet pedig gazdagítja!

Ha nyilvánvalóvá is lesz ebből, hogy a szellem magasabbrendű az anyagnál és jóval alkalmasabb az emberi kérdések megoldására, mindazáltal nem szabad elfelejtenünk, hogy az élet legteljesebb magyarázatát még sem tudja nekünk megadni. Az emberi elme áttörhet a filozófia nehézségein. Nagyszerű vívmányokkal szolgálhat a természettudományok területén és felkutathatja a letűnt idők titkait, mindazáltal megoldatlan kérdései jóval nagyobb súllyal esnek latba, mint gyérszámú eredményei.

Pedagógiánk tökéletes s a nevelés mégis válóságokkal küzd. A szívoperációk és hormonátültetések korát éljük s egy náthát mégsem tud meggyógyítani az egész orvostudomány. A szellemnek nemcsak lehetőségei, hanem korlátai is vannak.

Az élet ígézetében fáradhatatlanul küzdő ember, ha következetesen keresi a további lehetőségeket, el kell jutnia az emberi szellem további beteljesüléséhez: *az isteni kegyelemhez*. Ez az, amelyik lehetővé teszi az emberi szívek és lelkek televény talajába, mindent átjáró erejével *közös gondolatokat és érzéseket hoz ki a leg-egyszerűbb és legműveltebb emberből*. Az isteni kegyelem az, amelyik egy sajátságos, de mindenestre magasabbrendű embertípust tud megalkotni. Embertípust, amelynek tökéletes értékelése és kultúrája van. Embertípust, amely életközösségre tud jutni családban, munkában és társadalomban.

Itt aztán megismétlődik a kenyér csodája. Amit nem tud elérni a legáldottabb földi kenyér sem; amihez nem tud táplálékot nyújtani a magasabbrendű kenyér: a szellem éltető

ereje sem, — ott megoldást tud adni mindenre maradéktalanul az Oltáriszentség sugárzó bölcsesége és jósága: Isten kenyérének a csodája! Ez a kenyér valóban éltet és egyéforraszt.

A szerencsétlen sorsú magyar költő, Ady Endre egyik költeményében megrázó leírását adja elképzelt öngyilkosságának:

Jön a halálgép muzsikálva. Előtte tíz-tizenöt méterrel csattognak és reszketnek a sínek — s amikor a szerencsétlen ember a halálkerék alá kerül, kezei görcsösen kapaszkodnak a küllőkbe, forró olaj freccsen az arcába, egy sikoltás — és vége az életének. Jön a halálgép muzsikálva.

Van azonban az életnek is kereke. Itt a kerékagy az Oltáriszentség hófehér korongja. Küllői a kegyelemnek szétsugárzó erővonalai. Az emberek ezeken a küllőkön helyezkednek el. Minél távolabb vannak az Oltáriszentségtől, Krisztustól, annál távolabb vannak egymástól is. Minél közelebb jutnak a kerékagyhoz: Istenhez, — annál közelebb jutnak egymáshoz is. Emberek őszintén, lelkük egész fényével és melegével családban, munkaközösségben, társadalomban csakis az Oltáriszentségen át tudnak találkozni. Ez a kenyér igazi és legnagyobb csodája!

Ime, az Anyám!

(Karrer Ottó Máté-evangéliumi elmélkedései nyomán.)

A Máté-evangélium előző komor fejezetének hatásos ellentéte, az evangélistának következő elbeszélése. Ez egyike ama gyönyörű vigasztaló ellenképletnek, melyet Máté mindig akkor szeret bemutatni, amikor a láthatáron vésztojó, sötét fellegek gyülekeznek. Lehet, azért teszi ezt, hogy kissé elfeledtesse a közelgő, végzetesen fenyegető jövőt és így lelkileg megpihentessen...

...Amíg a hamis vágányba csábított népnek útja, mindjobban és jobban elkanyarodott a felkínált üdvösség céljától, addig az Úr hívei: tanítványai és első követői mindinkább közelebb férkőztek Mesterük szívéhez és az Úr viszonya az Ő «kicsi nyájához» napról-napra bensőbb lett! És éppen a világ ádáz gyűlölete, — mely a Mesterrel együtt híveit is üldözi, — eredményezte azt, hogy a kis csoport tagjai, szív- és szellemközösségbe forrtak össze az Úrral, de egymás között is, és úgyszólván lelkévé váltak az új, egyelőre még embrionális közösségnek (ekkesiának). Jézust «Uruknak és Mesterüknek» szólítják, de azért testvérei is — és miként a tanítványok ország-világ színe előtt az Úrhoz tartozónak vallják magukat, úgy az Úr is irántuk táplált szeretetét és hűségét, — hogy ne mondjuk háláját — beváltja majdan a mennyei Atya és széles e világ előtt.

Valószínűleg még a zsidó-vita napján, amikor Jézus egy ház zsúfolásig megtelt termében — híveitől és üdvre szomjazókkal körülrajongva — oktató és szent buzgóságában enni és inni is elfeledkezett (lásd Márk 3, 20), egyszerre csak «anyja és

testvérei» (azaz rokonsága) jöttét jelentették, akik beszélni kívántak vele. A rokonságot nyilván nyugtalanítani kezdte a Jézusról futótűzként elterjedt temérdek mende-monda és bizonyára a világ sem fukarkodott «jóindulatú» figyelmeztetésével rámutatni Jézus meggondolatlan, sőt sok tekintetben «veszedelmes» vállalkozására. Hisz kétségtelen — járt a világ szája —, hogy végeredményben Jézus célja a nagy messiási mozgalom és a második Dávid-királyság megalapítása. De vajjon sejti-e a rokonság, mily végtelenül nehéz feladatot vállalt az Úr a mostani viszonyok között? Hisz a politikai pártok széthúzása és a római birodalom hatalmi túlsúlya mellett, az ilyen vakmerő kezdeményezés hallatlanul veszedelmes dolog és nemcsak maga a kezdeményező járhat pórul, de vele együtt az egész rokonság, sőt maga az ország is?! Azonban — sajnos! — ügylátszik, a felelős tényezőknek, azaz a farizeus rabbiknak ellenvéleménye és ellenállása csak olaj a tűzre és még jobban kihívja Jézus vakmerőségét, úgy, hogy jóformán már nem ismer határt és ügyszólván «magánkívül van!» (Márk 3, 21.) Tagadhatatlan, Krisztus jóhiszeműleg küzd az Atya dicsőségéért, amint ezt Ő maga nyíltan ki is jelenti. Ha valaki e világon, — vélik a «jóakarók», — akkor csak a vérrokonság gyakorolhat jótékony hatást a túlhevés újítóra és ez kötelessége is. Talán «észretéríthetné» Őt? . . . Hát valahogy így képzelhetjük el e látogatásnak előjátékát . . .

A «világ szája» nem tévesztette el hatását Jézus rokonságára. János evangélista is igazolja (7, 2 stb.), hogy Jézus «testvérei» tanácstalanul álltak az eseményekkel szemben és érthető kételkedéssel idegenkedtek az ismert politikai félreértés révén felélesztett mozgalomtól. És bizalmatlanságukat csak növelte az a körülmény, hogy éppen a messiási működés «nagy eredményét», melybe reménységüket vetették (nevezetesen a Róma elleni általános «messiási» támadást!), mind a mai napig nem igen lehetett észrevenni! Aggodalmuk tehát annyival őszintébb lehetett, minél jobban egybeolvadt saját érdekeiket féltő aggályaikkal.

Tehát a rokonság megjelent Jézus működése színhelyén! És elképzelése szerint a legjobb, a leghatásosabb eszközt vetette harcha Jézus «észretérítésére». Elhozta Máriát, Jézus édesanyját is, aki bizonyára a legmélyebb szorongással figyelte az eseményeket, hisz ő volt az egyetlen, aki igazán ismerte az Úr valódi érzelmeit és tetteinek rugóit.

Jézus válaszát valóban nem is lehetne otrombábban félremagyarázni, mintha szavait bizonyosságnak vennék feszült viszonyának, sőt mi több, elidegenülésének övéivel és édesanyjával szemben. Pedig nagyon sokan kísérleteznek ezzel az abszurdummal! Jézus ugyanis, a rokonság bejelentésére imígyen válaszolt: «Kicsoda az én anyám és kik az én testvéreim?» Azután széles gesztussal rámutatva hűséges tanítványseregére, kijelentette: «*Ime az én anyám és az én testvéreim!*»

Súlyos kijelentés! És a tanítványokra a krisztusi szavak nem is tévesztették el mély és benső hatásukat. Ezt már az a körülmény is világosan bizonyítja, hogy mindhárom ősevangélista, megörökítette Jézus szavait, minden személyes glosszát kerülve, nehogy valamiképpen meggyengítse a szavak lapidáris súlyát. Mert ő mily érték rejtett számukra e krisztusi szavakban!

Jézus visszautasításából mindenekelőtt az tűnik ki, hogy az Úr nem hajlandó oktatását látogatók miatt abbahagyni, akár csak egy pillanatra is.

Ő magát magasabb küldetés szolgájának érzi aki nem rendelkezik személyével és idejével. És a testi szükségleteknek csak úgy, mint a családi ügyeknek háttérbe kell szorulniok, ha a küldetés szava hív. Emlékezzünk csak a gyermek-Jézus beszédére: «Nem tudjátok-e, hogy nekem azokban kell foglalatossáknak lennem, amelyek az én Atyámnak dolgai?» (Luk. 2, 49.)

De még jelentősebb volt a tanítványok szemében, hogy e fontos szavak pozitív tartalma most lett első ízben félreérthetetlenül kinyilvánítva. És mit jelent ez? Azt jelenti, hogy a tanítványok és mindazok, akik Isten akaratát bersületesen keresik, szívbélileg közelebb állanak Jézushoz, mint a vérrokonság, mert Jézusnak a hívőssereg egyszemélyben fivér, nővér és anya! A természetes rokonság ügyszólván szétfolyik és határai elmosódnak Isten ama ragyogó világosságában, amelyben Jézus szemléli és értékeli az embereket. Mindenki egészen közel férközhet szívéhez, nem *amennyiben* és *mert* vérrokon, hanem mert az Atya iránti egyenlő szeretetében lelkileg és szellemileg közeljutott Hozzá.

Persze e megkülönböztetés korántsem jelenti azt, hogy az Újszövetség netalán felfüggeszti a kegyelet magától értetődő kötelességét s jogait és ronggyá tépi a családi köteléket ugyanakkor, amikor a család szentségét máshelyütt hatványozott mértékben követeli. Azonban egy bizonyos! Nem a természetes a természetfeletti mértéke, hanem megfordítva. Az istengyermekek összekapcsoltságát nem a vér hangja parancsolja, hanem a szellem és az istenszeretet ama foka, mely a híveket a legmagasabb metafizikai síkon «delki rokonokká» nemesíti *az Atya kegyelmi kiválasztása* révén. Az istengyermekek Atyja a «mennyei Atya» és akit az Atya gyermekeinek elismer, vagyis akik hűségesen szeretik Őt, azok abban a valóságos értelemben válnak egymásközt testvérekké, ahogy Isten az Atyjuk. És Jézus, Aki — emlékezzünk csak vissza! (Máté 11, 27) — úgy mint senkimás egylényegű az Atyával, valamennyit abban a mértékben ismeri el «testvéreinek», amily mértékben az Atyával kapcsolódnak. Persze történetesen Vérrokonok is lehetnek, — hát nem látunk-e Jézus kedves tanítványai között szintén vérrokonokat? — és milyen közel áll az Úr szívéhez édesanyja «az Úr szolgáló leánya!» De a csudálatos mennyei birodalomban az emberek nem vérrokonság révén «fivérek, nővérek, anyák» és nem azok a rokonok, akik a test vágyából jöttek létre és akiket ezért természetes kötelékek fűznek egymáshoz, hanem itt a rokonság csak a kegyelem gyermekei között érvényes, akik a «mennyei Atya» iránti egyforma odaadásban Istenből születtek!

Ó! mily mérhetetlenül gazdagította meg és mélyítette el ez a kinyilatkoztatás a Krisztus utáni emberiség lelki életét! Igaz ugyan, hogy feszültséggel is telítette, de éppen ez a feszültség gyarapította meg a legmagasztosabb lelki értékekkel és szellemi fellendülésekkel is. Az Egyház — mely a hit, az egy Isten iránti szeretet közösségének belső élete — tulajdonképpen a tagok egymásközötti unio mystica-ja, a communio sanctorum, mely által a sokak «egy szívvé és lélekké» válnak, melynek mélységes kifejezője: (Szent Ágoston szerint) a testvérek szent asztalközössége, Krisztus emlékezetes kijelentése nyomán bontotta ki szárnyait és a Corpus Christi-eszme csiréjeként akkor plántálódott a tanítványszívekbe.

És Isten atyai szeretetének, szent Fiának nyilvánított megváltó tudata mellett, az isten-gyermek életének legnagyobb kincse és boldogító érzése: «Jézus testvére vagyok!» vagy amint majd később, a legintimebb órában felcsendül: «Ti énbennem és én bennetek!»

Németből átdolgozta: özv. dr. Horváth Józsefné.

Dr. Holik Sámuel **theológiai tanár:**

Kell nekünk az Isten!

Mindig kellett nekünk Isten és a vallás, mert hiszen:

Hősök, kikre a magyarságnak mindig szüksége volt, a vallásosság talaján teremnek. Csak aki Istent féli, csak az nem fél senkitől. Csak aki hisz másvilági örökboldogságban, csak az képes mindent odaadni fajáért, hazájáért. Lemondani mindenről, tűrni, szenvedni, nélkülözni és áldozatokat hozni nagy célokért csak az tud igazán, aki hiszi rendületlenül, hogy Isten «százannyit» fog adni az áldozatért.

Jellemek, kik koplálnak, ha kell, de a becsület útjáról aranyhegyekért sem térnek le, nincsenek vallásosság nélkül. Aki nem teljesíti Isten iránt való kötelességét, abban feltétlenül nem bízhatok. Aki nem fél Istentől, arra nem bízhatom rá magamat. Aki megtagadja a legszentebb zászlót, az képes lesz elhagyni bármelyiket. Csak az nem mer letérni a becsület ösvényéről, aki érzi az Isten előtti felelősséget. És aki legdrágább kincsének azt tartja, ha az Úr Jézus kezét foghatja, az nem is fog róla letérni soha semmiért. Ne mondja azt senki, hogy annyi ember van, aki nem jár templomba és nem törődik a vallással és mégis becsületes életet él. Mert még ha így volna is a dolog, abból, hogy egyesek vallás nélkül is tudnak becsületes életet élni, nem következik, hogy mindenki is tud. Aztán nem vagyunk a szívek és a vesék vizsgálója, hogy ezt a mérész állítást ilyen kereken ki merjük mondani. De feltéve, hogy úgy van, nem azért becsületesek a vallástalan emberek, mivel vallástalanok, hanem azért, mert egykor vallásos nevelést kaptak vagy mert vallásos emberekkel barátkoztak, vagy mert a kereszténységtől kialakított erkölcsös korszellem és társadalmi környezet hatása alatt vannak, egyszóval mert öntudatlanul is a vallás befolyása alatt állnak. Ha este lemegy a nap, egy darabig még meleg van a földön. Ha a hit napja leáldozik, egy darabig még visszamarad a szívben valami a hit melegéből, ami ébren tartja az erkölcsi kötelességek gondolatát, főleg akkor, ha az ember szerencsés körülmények között él. Az élet derűs napjaiban könnyű jónak lenni; a becsületesség nyomán elismerés is jár. De mi lenne, ha a nap örökre lebuknék az égről? Jégbe fagyna a világ és elpusztulna minden élet, mert a napot semmiféle hőforrás nem pótolhatja. Az emberek erkölcsi élete is megfagyna és elpusztulna, ha a vallásos hit napja örökre leáldoznék az egész emberiség szellemi égeről. Ezért humbug a vallás-nélküli ú. n. «daikus morál».

Örökijjú, üde lelkek, akik dalos ajakkal és szemrebbenés nélkül tudnak átmenni az élet szakadéka fölött és a szenvedések poklain keresztül. A vallásosságból veszik életük mérész lendületét és rózsás derűjét. Nem emelkedem ki a földi lét nyomorúságaiból és nem leszek magasságban szálló lélek, ha lelkeimmel nem tudok belekapaszkodni

mennyei Atyám karjába. Összetöpörődik az életem, ha nem tudok nagyot és felségeset hinni Róla, magamról, munkámról és feladataimról; ha nem tudom hinni, hogy lelkem, Istenem van, hogy Krisztus testvérem és eszményképem, hogy végtelen értéket és örök dicsőségre szóló hivatást hordozok magamban. Nem vagyok finomlelkű, hanem érzéketlen fatuskóember, ha az örök szépségek Istene nekem nem imponál és ha a krisztusi vallás és evangélium kétezeréves felséges gondolatai hidegen hagyják a lelkemet. Nem leszek tisztza, üde, harmatos lélek, ha a leggyönyörűbb és legerősebb, legtisztább és legnemesebb érzéseket, minőket a vallás nyújt, száműzöm magamból. Isten és az Ő világa a legfelségesebb eszmény. Ha ezeket a csillagokat letörlöm életem egeről, ha az örök élet utáni vágyat kiirtom szívemből, nem vagyok eszmények felé törtető, repülő lelkű idealista, hanem a föld porában csúszó, a föld sarától bepiszkitott, sivárlelkű, örömtelen állati létet élő materialista-ember.

Talpig magyarok, kikben, mint méltó utódokban az ősök szelleme tovább él, nem képzelhetők el az ősök hagyományos, mély vallásossága nélkül. Nekünk a kereszt nemcsak vallási szimbólum, nekünk a kereszt nemzeti fennmaradásunk nagy titkának is kulcsa. Nekünk a kereszt

1. *mentő horgonyunk* volt, mikor 900 év előtt a népvándorlás áradatában a maroknyi magyar népet ide a hármass halom országához rögzítette, ahol előtte egy nép sem tudott megállapodni.

2. Nekünk a kereszt *fundamentum*, melyre Szent István az országot alapította; a fundamentumot megingatni tehát nemzetellenes vétek és ha erősítem magamban a kereszt szeretetét, volta-képpen az ország fundamentumát erősítem.

3. Nekünk a kereszt a magyar *műveltség tengelye*, mert kultúránk a kereszt körzetében fakadt. Mikor a római birodalom a barbárok kardcsapása alatt összetört és a népvándorlás hullámsírba temette az antik művelt világot, az Egyház a hellén-római civilizációból ami menthető volt, felszedte a maga hajójába és amikor a pusztító áradat elvonult, a megmentett szellemi kincseket kirakta és átadta a leülepedett barbár népeknek. A népek, amelyek Európa lakosságát a középkor elején alkották, műveletlen, vértől gőzölgő barbárok voltak. A bencés rend, az első nyugati szerzetesrend, amely 40 pápát, 250 bíbornokot, 15.000 püspököt és 16.000 író adott a világnak, volt a pogány Európa és a pogány Magyarország misszionáriusa. Ez a rend és az utána keletkezett többi szerzetesrendek, a kereszttel együtt a civilizációt és a kultúrát is elvitték a pogány népekhez. Egy-egy szerzetes monostor és kolostor iskola, papnevelde, tudósképző intézet, szépművészeti akadémia, gazdasági akadémia és mintagazdaság, iparüzemi központ, kórház, szegénygondozó és patika volt egyszerre: egy-egy oázisa a szellemi és anyagi kultúrának, a durvaságnak és a nyers erőnek fegyvercsörtetéstől hangos korszakában.

4. Nekünk a kereszt *védőpajzsunk*, kimeríthetetlen erkölcsi energiák és nemzetfenntartó erők forrása, mert ezer év küzdelmei és szenvedései között mindig a keresztre nézett föl erőért és segítségért a magyar. Történelmi igazságot fejez ki a mondás: «Gladio parata, cruce servata patria — Kard szerezte és a kereszt tartotta meg e hazát.»

5. Nekünk a kereszt *dicsőséges címerünk*, mert a magyar századokon át róla olvasta le feladatát, nagy misszióját, mely a kereszténység védelme

volt, miként az ma is. Őseink épp azáltal szereztek ország-világra szóló hírnevet maguknak, hogy saját domború keblükből rótták össze a kún, tatár és török pogányság ellen a «kereszténység védőbástyáját». Ők életüket adták a katolikus hitért: nekünk, a vértanuk unokáinak méltóknak kell maradnunk hozzájuk.

6. Nekünk a kereszt *legszenyebb hagyományunk*, mert történelmünk lapjai az ő sugaraival vannak teleszórva. A legszebb emlékünkhöz a múltból, mert nemzeti eszményeink mind a kereszténységből valók: A mi országunk «Regnum Marianum», Mária országa; koronánk «szent korona»; királyunk «apostoli király»; legnagyobb királyaink «szent» királyok, kik dicsőségükben az ország határain túlnőve az egyetemes kereszténység oltárán állanak; nemzeti ereklyénk egy szent király jobb keze; nemzeti himnuszunk templomi ének; zászlónk Szűz Máriás zászló, mely a három isteni erény: a szeretet, a hit és a remény színeiben tündöklök; régi pénzünk is «máriás»; keresztény katolikus hitünk a legnagyobb magyarok, a Hunyadiak, a Rákócziak, a Széchenyiek öröksége. Hogy lennénk hát Szent István, Szent László, Nagy Lajos magyarjai, hogy lennénk Hunyadi János, Zrínyi Miklós, Rákóczi és Széchenyi magyarjai, ha szívünk egész vonzalmával nem csüggenünk katolikus hitünkön?

Kell hát nekünk az Isten! Sőt ha a múltban kellett, annál inkább kell Ő nekünk a mai halálosan komoly, világtörténelmi időben, amikor a világ eresztékei ropognak, amikor máról-holnapra államok tűnnek el, amikor a népek mérlegre tételnek és amelyek könnyűnek találtatnak, úgy vágatnak vissza az emberiség masszájába, mint ahogy a fazekas vágja vissza a rosszul sikerült edényt az alaktalan agyagmasszába. Kell hát nekünk az Isten, hogy éljünk, győzzünk és legyünk!

Bodroghy Szabolcs:

Remete-őseink nyomait kerestem... (2)

A sárkányok hazájában...

... A cattarói öbölben üdültem. Igazi magyar ember villájában éltem, ahol a homlokzaton ősmagyar rovásbetűk komorkodtak és az előcsarnokban a meótiszi Csodaszarvas csillogott...

De egyszerre csak vége lett a nyárnak. A vendégek lassan mind elszállingóztak és magam maradtam.

Lent a tenger még a nyár dalait csobogta és a nyíló rózsák az örök tavaszt dicsérték. A fű tavaszi zöldben mosolygott. De fent a hatalmas Lovcsen, már fehérbe borult. Hazaindultam.

Az örök tavasztól zarándokúttal búcsúzom: meglátogatom azt a helyet, ahol egykor, igen régen, még az ókorban, egy szent remete-ősünk: Szent Vidor élt, sőt ahol nagy csodát is tett: máglyára parancsolt és elevenen elégetett egy valóságos — sárkányt!

*

Bőröndjeimet a társasgépkocsi fedelére dobták, magam bent a sarokba húzódtam. Nyárközépi forróság égett künn is, a kocsiban is. De amikor meg-

Vigh Gyula: Hajnali rákászat.

indultunk, már hűs, üde szellő vágott felénk a hegyekből.

A tengerparton robogtunk fel, északnak, Ragusa felé. Elővettem a forrásművet, amely a nemsokára reámvárározó nagy élményhez vezethet:

Beati HIERONYMI Presbyteri Stridonensis EPISTOLARVM Selectarvm LIBRI III.

(Boldog Jeromos, sztridóni pap, válogatott leveleinek 3 könyve.) 1611-ből való e könyv... A 450-ik oldalon ezt jelenti a szent író (magyar fordításban): «Szent Vidor (latinul: Hilarion) Epidauruszba, Dalmácia városába érkezett: itt néhány napig a közeli mezőn tartózkodva, tovább el nem rejtőzhetett. Ugyanis ott egy csodálatos nagyságú sárkány, — amely oly nagy volt, hogy ökröt is elnyelhetett, — garázdálkodott a széles tartományban. Nemcsak marhát és lábajóságot, hanem földműveseket és juhászokat is felfalt, akiket ugyanis a gonosz lélek erejével csalogatott magához. Ő tehát (t. i. Szent Vidor) meghagyta, hogy máglyát rakjanak; aztán Krisztushoz intézett imádságával a sárkányt előhívta és megparancsolta neki, hogy lépjen fel a farakásra. Ekkor tüzet rakott alája és az egész nép szemeláttára a förtelmes vadállatot elégette.»

Majd elmondja, hogy ott, Epidaurusznál, egyszer vihart is lecsendesített és hozzáteszi: «Ezt Epidaurusz és az egész környék mind a mai napig hirdeti és az anyák a gyermekeiket arra tanítják, hogy ennek emlékét ők is majd adják tovább utódaiknak...»

Epidaurusz az ókorban először pelazg turáni őstörzsünk városa volt; aztán a görögök uralma alá került. Majd amikor a rómaiak foglalták el: Civitas nevet adtak neki. Ebből alakult idővel a «Cavtat» elnevezés, ahogy a horvát lakosság még ma is hívja. Ott fekszik a cattarói öböl és Ragusa között, a tenger partján: az olaszok Ragusa Vecchiá-nak (Ó-Ragusa) nevezik: ugyanis ennek lakói alapították később a mai Raguzát.

Oda igyekszem tehát. Vajjon megtették-e a mindenkor anyák kötelességüket utódaikkal szemben: vajjon él-e ott még ma is ez ókori remete-ősünk emléke, s azon csodás szaváé, amellyel az óskorból ottfelejtett szörnyeteket máglyára kényszerítette?...

*

A társasgépkocsi megállás nélkül száguld velünk tovább. Hatalmas völgybe érünk: köröskörül ezüstös olajfák, zöldelő legelők hallgatnak, fent

pedig az irdatlan, kopár körengeteg: a Hóhegy (horvátul: Szniježnica). Ennek nyúlványa már Cavtat felett meredezik.

Hát egykoron így merengett el e kopár ormokon a nagy, csodatevő remete, a mi régi, régi ősünk is: Szent Vidor... 302-ben született a palesztinai Szabatában. Már 10 éves korában Alexandriába került, hogy ott folytassa tanulmányait. És már akkor megérintette szívét az Úr Lelke: míg pajtásai a cirkuszba és egyéb multságokra jártak, ő nem lelte kedvét ezekben...

Azután feltűntek neki a komoly, elmerült, szakállas férfiak, akik Szkétisz, Nitria, Thébaisz pusztáiból bejöttek kölcsönként tevéiken Alexandriába, hogy eladják kosaraikat: a pusztai remetek... Addig, addig nézte őket, míg egyszer maga is megindult utánuk. Akkor még csak 14 éves volt...

Először is a leghíresebb remetét akarta látni: Szent Antalt, Remete Szent Pál ősünk tanítványát. Boldogan meg is találta. Melléje szegődött és csak úgy itta egész életét. Két hónap múlva aztán megtette a nagy elhatározást: követi egy egész életen át.

Hazament tehát: otthon szülei halálhírét vette. Vagyonát tehát azonnal kézhezkapta: ennek felét testvérei, másik felét a szegények között osztotta szét. Magának csak egy zsákszövetből készült csuhát tartott meg és egy köpenyt, amit Szent Antaltól kapott és nekivágott a Majóma pusztaságnak.

Ott állt tehát az alig 15 éves ifjú a vadon pusztaságban maga, egyedül... És utánozza a puszták komor remetéit: imádkozik, olvassa a Szentírást, virraszt és úgy böjtöl, hogy csak 15 szem aszalt fügét eszik naponta, de ezt is csak akkor, mikor lenyugodott a Nap... Csonttá és bőrré aszott a forróságtól és nélkülözéstől, csak a szeme égett fogyhatatlan, csodálatos tűzben...

De még így is megjöttek hozzá a lélek viharai. De a bátor ifjú nem ijedt meg, hanem e rövid, de velős beszédet intézte testéhez:

— Majd gondoskodom, te csacsi, hogy ne rugdalózzál! Nem kapsz eztán zabot, csak kórót! Éhséggel és szomjúsággal fárasztalak ki! Nagy terheket rakok rád! Kiteszlek melegnek, hidegnek! Majd nem jár akkor tisztátalanságon az eszed, hanem azon, hogy éhes vagy és fáradt vagy!

És ezután csak minden harmadnap evett...

Igy múltak az évek, évtizedek... És a legnagyobb bánatára, lassan az ő önsanyargató életének a híre is messzire elterjedt. Hozzá is elkezdődött a zarándoklás mindenünnen. Egy ideig csak tűrte, de aztán elgondolta, hogy nem azért hagyott el mindent és ment a pusztába, hogy az emberek dicsőítsék. Ezért ismét útrakelt.

Először régi tanítóját, Szent Antal remetét akarta meglátogatni. De az már akkor nem volt az élők sorában. Ment tehát tovább: majd csak talál olyan helyet, ahol mindenkitől elrejtve, senkitől sem háborgatva, csak az imának és önmegtágadásnak élhet. Ekkor került Sziciliába, majd pedig Dalmáciába. De itt is kénytelen volt a nép előtt megjelenni, mert megkönyörült rajtuk és csodájával megszabadította őket a szörnyetegtől, és viharától, amint fentebb is láttuk. Persze, ezáltal itt is vége lett magányának.

Tehát innen is ment tovább... Bárkán utazott és Ciprus szigetén kötött ki. És ott végrevalahára megtalálta, amit keresett: az igazi, tökéletes

magányt. Ott élte le utolsó éveit a vágyott összeszedettségben és békében: Istenben.

Amikor halálát közeledni érezte, Szent Jeromos írása szerint így szólt lelkéhez:

— Költözzél csak ki nyugodtan, lelkem! Miért csüggedsz és remegsz? Hetven évet szolgáltál az Úrnak, miért félnél a haláltól?

És szép csendesen, megnyugodva el is aludt az Úrban, Kr. u. 372-ben, 70 éves korában.

Több mint másfélezer év múlt el azóta; izgató kérdés: vajjon maradt-e valami maradványa az emlékének az itteni nép között?

*

Remete-ősünk szent lábnyomait kerestem és az eredmény várakozáson felüli lett. Alig szálltam le Cavtat határában a gépkocsiról, pár kérdezősködés után már ott is álltam a Malmok (horvátul: Mlini) nevű falu lelkészének otthonában.

— Hogy az itteni nép emlékszik-e még az 1500 év előtti Szent Vidor remetére? Tessék csak utánam jönni.

A templomba vezet. És ott földbe gyökerezik a lábam: a főoltáron ott egy szakállas remete szobra, kezében keresztvégű bot és lába előtt egy undok szörny: ez Szent Vidor a sárkánnyal!

— Nemcsak hogy nem felejtettük el a szent remete nagy csodatettét, — lelkesedik a pap —, hanem ő a községünk fővédőszentje is! Nézze meg csak templomunk zászlaját!

Kibontja: hatalmas, nehéz, fehér selyem zászló és közepén, ime, ott a barnacsuhás remeteszent, lába előtt a fetregő sárkánnyal.

— E zászló minden évben a főbúcsú napján itt leng, a templom előtti főtér közepén, ezen a hatalmas rúdon és hirdeti, hogy a Cavtat-környékbeli nép nem feledte el Szent Vidor nagy jótéteményét!

Azután elvezetett a közeli vízeséshez, amely ott dübörög a templomtól nem messze. A hegy gyomrából tör elő, mint széles patak és körülbelül 6 méteres magasságból zuhan a mélybe, hogy a közeli tengerbe siessen.

— Látja: itt történt a sárkány elégetése; így beszéli még ma is a nép. Az ő hagyományuk szerint az egész esemény így folyt le: amikor megtudták, hogy egy szentéletű remete érkezett határukba, rögtön hozzáiettek és térdenállva könyörögtek neki, hogy szabadítsa meg őket ez irtózatosszörnytől, amely vérengző falánkságával állandó rettegettségben tartja az egész környéket. A szent megkönyörült rajtuk és azonnal nagy halom fát hordatott össze — látja — éppen erre a helyre. Akkor Jézus nevében ráparancsolt a sárkányra, hogy azonnal bújjon elő rejtekhelyéről és feküdjön a farakásra. Az, mint a kezes bárány, mindenben engedelmeskedett neki. Ekkor a szent tüzet csiholtatott a farakás alá. Amikor a sárkány a füstöt megérezte, menekülni szeretett volna, de a szent ráparancsolt:

— Jézus legszentebb Nevében parancsolom neked, hogy ott maradj a farakáson!

A lángok nemsokára bőrét kezdték pörkölni. Ekkor iszonyú ordításba fogott. Azt beszélnek, hogy ez az üvöltése olyan borzalmas volt, hogy az egész nép ijedtében a hegyek közé menekült és csak akkor mert lassan visszazállingózni, amikor a szörny már teljesen elégett. Hamvát aztán itt azonnal a tengerbe szórták.

A pap elhallgatott. Körülnéztem. Itt lent tisztavízű, széles patak, a hegyoldalon ciprusok, olajfák, fügefák és a babér egész rengetege... Itt élt hát,

e tündérszép helyen a nagy, szent remete-ősünk . . . Vize volt bőven. Táplálékot bőven adtak az olaj- és fügefák. A környékbeli juhászok is hoztak neki biztosan tejet, túrót, sajtot . . .

És lám, itt majdnem minden fa örökzöld: a ciprus, az olajfa és a sok babér. Mind az örökké víg örökéletéről suttogtak neki . . .

Csend. Csak a vizesés zuhog. És már több, mint másfélezer éve egyről zenél: egy régi, régi, de mindent elsöprő Istenszerelemről, amelyért érdemes volt elhagyni kényelmet, otthont, hazát: az egész világot . . .

*

Másnap bementem Cavtat városába. Megtudtam ugyanis, hogy a sárkány nem a Malmok falvánál élt, hanem a szemben levő cavtati félsziget dombjának egy barlangjában.

Kérdőzködésemmre azonnal a barlanghoz vezettek: alig negyedórára van a városkától. Felkapaszkodtunk az elég magas domboldalon: ott tárult elénk az üreg. Bementünk. Hat méter széles és tíz méter hosszú lehetett.

— Ez volt a hatalmas sárkány fészke, innen hívta ki Szent Vidor és égette el a Malmok falvában.

— Hát hogy ment át oda a sárkány? Megkerülte az egész öblöt?

— Dehogy! A dolog így történt: Szent Vidor idejött a barlang elé és beszólt a sárkánynak: «Jézus szentséges Nevében parancsolom neked: jöjj ki!» Az nagy morogva kijött. Ekkor a szent a kereszt jelével intett a tengernek és az — kettévált! Szent Vidor ekkor felült a sárkány hátára és a tenger száraz fenekén átment az öböl tulsó oldalára a Malmok falvába, — épen, mint egykor Mózes a Vörös tengeren! Amikor átért, megint intett a tengernek és az ismét összecsapódott. Legalább is mi így hallottuk a régi öregektől.

Szent Jeromos e körülményről semmit sem ír . . . Hogy egészen így történt-e ez, az nem is olyan fontos. Az a boldogító és a meghatódásig szép, hogy az itteni derék nép nem felejtette el egykori nagy jótevőjét, a keresztény ókor egyik legnagyobb remetéjét. Hogy annak áldott, szent emléke még ma is él és nemcsak a templom főoltárán, hanem mindenütt: a patakok partján, a barlangok mélyén, a tenger fövényén és ami a legvigasztalóbb: még ma is ifjan és üdén él az emberek szívében . . .

Túlsok hitet követel tőlünk ez a régi legenda. Inkább néplélektani szempontból érdekes. Mennyivel nagyobb csoda a sárkánynál a Szent kegyetlenül szigorú élete! (A Szerk.)

Dr. Horváth Richárd:

A sebek bölcsesége

Mindnyájan sebhordozók vagyunk: vagy a testünkön, a testünkben, vagy a szívünkön, vagy a lelkünkön hordozunk sebet. Vannak, akik mindenütt. De a legtöbben mégiscsak egy-egy helyen. Hiszen emberek vagyunk, véges emberek, s így a Gondviselés, a sebeket osztogató Isten csak kinek-kinek annyit ad, amennyit elbírnak, véges emberi erővel.

Testi sebünk az ezerfajú és ezerfejű betegség. A szívünkön, a lelkünkön a sebet felhasít-

hatja, felvérezheti a csalódás, a nyugtalanság, a békétlenség; az, hogy sohase sikerülnek egészen úgy a dolgaink, ahogyan szeretnénk; az, hogy jóformán egyikünk se lett az, ami szeretett volna lenni; hogy könnyes bennünk az ember arca, szomorúság árnyékolja be a multunk emlékeit; az, hogy mindig csak baj van, a családukbán, a hivatalu kbán, a szereteteink között; az, hogy megkísért a hűtlenség, hogy azokban vész el a hitünk, akikben a legjobban bíztunk, mert el kell gyarlóságuk miatt vesznie, és így tovább, meg tovább.

Ezek a sebek keresztül állandóan fáj az élet, fájnak a napok, fáj a sorsunk. Vérzik rajtuk keresztül mindig az életünk.

És én azt mondom, hogy mégis kellenek ezek a sebek, ha fogyasztnak is. Mert nemcsak fogyasztnak ezek, hanem építenek is. És itt van e sebek mélyebb bölcsesége, ebben van a bölcséletük.

Nélkülük ugyanis az emberben fogyna, egyre csak fogyna a lendület. Mert nem volna, ami felajzaná. Elfeküdnénk a zsíros meglegedettség és semmittevés vánkosán, mert nem lenne, ami felserkentene. Nem lenne annyi cél. Mert cél az is, hogy valamitől megszabaduljunk. És e sepektől való szabadulás vágya roppant hajtó-erő, mely előreviszi az életünket. Olyan az ezeken keresztülfutó vér, mint a tavon keresztülfutó patak: nélküle poshadt lenne az állóvíz, de ez felfrissíti. Olyan ez, mint a vihar, mely tör, zúz, vizeket kavar meg, de utána nagyobb és mélyebb lesz a természet csendje, tisztább lesz a levegő, átlátszóbb a víz, ragyogóbb és világosabb, fényesebb a fény.

A sebek is meggyötörnek, de nem engednek elaludni az élet igazi álmát. Hiszen sokszor, ha megállnánk, nem mennénk tovább, úgy járna bennünk és körülöttünk is ez az élet, mint a fagyás előtt állóban, akinek olyan jó és édes leülni, lefeküdni, hogy — többet fel ne tudjon kelni.

E sebek nélkül nem lenne fejlődés, meghalna, megállna lassankint az élet. Nemcsak az egyesek, hanem népek, országok, nemzetek élete is. Szörnyű volt a megcsonkítottságunk, de egyúttal erőforrás is volt a nagyobb lendülethez. Az önérzetünk, a fegyelmünk, a vigyázásunk, az igazságos haragunk, az igazságérzetünk, a bele-nem-nyugvásunk, a kitörésünk, szent fogadalmunk sugallója is volt, amiből komolyabb élet forrásozott.

És ugyanígy volt történelmünk egész folyamán is. És ugyanígy van más népek történelmében is. Egy-egy seb, mely folyton sértette, bántotta őket, mely a szívükön, mely a lelkükön, a szellemükön ült és rágódott, vitte is, ragadta is, rántotta is őket, hogy többet és nagyobbat tudjanak akarni és — elérni is.

Nem mondom, a túlságosan nagy sebbe belepusztul az egyén is, a nép is. De ettől belsőleg mindig meg tud óvni és védeni a Gondviselésbe vetett hit.

És még egy meggondolás van a sebek eny-

hitésére. Figyeljük csak meg: az életet mindig a legfelső — fokban akarjuk élni. Csupa felsőfok a szavainkban, csupa túlzások a kifejezéseinkben, csupa szélsőségek a modorunkban. És ezek belső lelkeség kivillanásai, belső, talán titkos, elfojtott, de éppen ezért mégjobban nyugtalanító vágyak kivetítődései.

Próbálnánk csak meg egy kicsit leszerelni. Alapfokra beállítani a beszédünket, a vágyainkat, az igényeinket, a szerelmünket. Egyszerűségekre és szerénységekre belső életünket. És én azt hiszem, hogy ez talán kifelé, a szavak pompája felé, megszürkitené egy kicsit a napjainkat, de amit itt veszítenénk, azt a megelégedettség és béke bőségebb jelenlétében megnyernénk.

Kevesebb lenne a képzelet sebe mibennünk, és több lenne a valóság nyugalma és biztonsága. Mert sokszor a legnyugtalanítóbb és leggyógyíthatatlanabb sebeket a képzeletünk túlzásaitól és szertelenségeitől kapjuk.

Egyszer-egyszer elvihetne ez a képzelet a «túlzott» szerénység, ugyanígy a «túlzott» egyszerűség felé is. Ott bizonyosan nem érne annyi csalódás, mint a másik oldalon. Sőt.

Ez lenne, az egyén és a nemzet szempontjából egyaránt, a sebek mélyebb bölcsesége.

Dr. Dobák Ferenc:

Egy szentéletű magyar orvos

(Dr. Batthyány-Strattmann László herceg.)

Dr. Batthyány-Strattmann László herceg a Batthyányak németújvári törzséből származik. Ez a törzs egyike Magyarország legősibb családjainak. Húsz-harminc országos híré kiváló férfiút adott hazájának. Őseik a XI. században, az Árpádok alatt szerepet vittek a nemzet életében. Fehérmegyei nemesek, a kövágóórsi Órsiek egyenes leszármazottai. Órsy György királyi adományul kapta a Batthyányfalut 1393-ban, azóta nevezik magukat Batthyányaknak. B. Györgyöt és Gáspárt 1628-ban II. Ferdinánd bárói rangra emelte. B. Ádám 1630-ban grófi rangot nyert, unokája, B. Ádám gróf 1692-ben gróf Strattmann Eleonórárt vette feleségül, ezért elsőszülött utódaik a Strattmann-féle hitbizományt kapják haszonélvezetül és a Batthyány-Strattmann nevet viselik.

A nagynevű Batthyányak közül a következőket soroljuk fel:

B. József esztergomi érsek, hercegprimás és bíbornok (1727—1799) Mária Terézia tanácsadója volt, aki nagyon sokat tett a nehéz időkben a magyarságért.

B. Vilmos a csehektől elüldözött nyitrai püspök (1870—1924), aki mint hercegünk vendége halt meg.

Híres törökverő hadvezérek voltak: B. Ferenc és Boldizsár (1590-ben). B. Ádám (1610—1659) királyi főasztalnokmester, B. Ádám (1662—1703) horvátországi bán. B. Károly József herceg horvát bán, tábornagy.

Híres államférfiak és politikusok: B. Lajos gróf, Magyarország miniszterelnöke, a szabadságharc idején mint vértanu halt meg a magyar nemzetért 1849 október 6-án, ugyanazon a napon, amikor az aradi 13 tábornok. A Szabadság-térnél örökmécses jelzi azt a helyet, ahol Haynau sortüze nyomán megszűnt dobogni a hazájáért lángoló legnemesebb magyar szív.

B. József gróf mosoni főispán és országgyűlési képviselő, hercegünk atyja. Ezen nagy nevek törzséből sarjadt dr. Batthyány-Strattmann László herceg. Származásánál fogva nagy politikai szerepre volt hivatva, de ő ilyenekre sohasem vágyakozott, életét a legnemesebb emberbaráti munkakör töltötte be. B. László gróf 1870-ben született Dunakilitin. Gyermeksége első éveit szülei boldog családi körében töltötte. Korán vesztette el jóságos édesanyját. 10 éves korában Kalksburgba küldték a Jézustársasági atyák nevelőintézetébe. Később a magyarnyelvű kalocsai jezsuita kollégiumba került. László gróf élénk felfogású, eleven vérmérsékletű, okos, pajtásai között vidám, vallási gyakorlatában magábavonult, komoly és ájtatos volt. Iskola-társainak bajában, rosszulletteben rögtön segítségére sietett, tanáccsal látta el, úgy már diák korában elárulta hajlamait, emberszeretetét és élete célját.

A gimnázium elvégzése után a bécsi gazdasági főiskolára iratkozott be, majd egy évig mint huszáronkéntes teljesített szolgálatot. Később a bécsi egyetem fakultásán tanult és a kémiát választotta főtárgyául. A komoly életfelfogású, de vidám modorú fiút a mulatozások és túlzott sport nem érdekelték, helyette a tudomány és művészet volt minden öröme és szórakozása. Társaival mindig szívélyes modorban érintkezett, sohasem érezte, hogy főrangú körből származott. 1896-ban a bölcsészet doktorává avatták, de tudásszomja tovább hajtotta és beiratkozott orvosnövendéknek. 1900-ban megkapta orvosi oklevelét. Rendkívül sokoldalú tehetség, aki a technika minden ágához is értett.

A kémiai doktorátust is megszerezte, aranyozott, ezüstözött, viaszfigurákat öntött mesteri kézzel. Jól értett a bűvész-mesterséghez is, kitűnő vadász, botanikus és csillagász volt. *Elsajátította az órásmesterséget is, kitűnő mechanikus, elektrotechnikus lévén, biztoskezü autóvezető volt, sőt soffőriskolát is tartott.*

Az orvosi diploma megszerzése után a köpcsényi kastélyban néhány év óta működő kórház vezetését ő maga vette át. Ezt a kórházat később a faluba helyezte, ahol saját költségén korszerű rendelőt és kórházat építtetett.

A B.-kastély emeletes épületével és hatalmas parkjának évszázados fáival felejthetetlen benyomást gyakorolnak a szemlélőre. Ezen a tájon minden B. grófra emlékeztet. Itt alkotta ifjúságának és férfikorának legnagyobb műveit. A kastély déli erkélyén ma is láthatunk egy színpérvizsgálót. Laboratóriumában röntgenkészülékét is tökéletesítette.

Tudományos elfoglaltsága mellett szakított időt arra is, hogy a természet szépségeiben gyönyörködhessék. Utazásai alatt ebben bőven nyílt alkalma, nagyon szerette a virágokat, pillangókat, kagylókat, még latin neveiket is megtanulta. A természet szépségein eltűnődve, hálatalt szívvel gondolt mindezek Teremtőjére, aki ilyen csodás szépségekkel ajándékozta meg az embereket. Művészi adottságokkal díszítette hatalmas parkját, melyben legszébb volt egy óriási vízmedence szobrokkal és

szökőkutakkal felszerelve. A parkban egy szép kápolna állt, amelyben minden B. herceg vallásosságáról tanuskodik. A kápolna falait a család védőszentjeinek képei díszítik. A sekrestyében a gyermekek első áldozási és bérnialási képei vannak fel függesztve. A kápolna ajtaján pedig a család ministrálásának sorrendje. B. hercegnél az áhitat és istentisztelet nem formáság, hanem lelki szükséglet. Mindennap résztvett a szentmisén és az esti hálaadáson, ő és családja tagjai föl váltva ministráltak.

A címektől és kitüntetésektől már társadalmi állásánál fogva sem térhetett ki, de ő nem kereste azokat. Az aranygyapjas és pápai arany sarkantyús rendnek lovagja, a Tudományos Akadémiának és a Főrendiháznak tagja, valamint örökös vas megyei főispán volt. Amikor a Strattmann-féle hitbizomány birtokosa lett, 1914-ben, hercegi rangra emelkedett. Ekkor köpcsényi kastélyából a hitbizomány székhelyére, Körmendre költözött, mely a Rába völgyében, Szombathelytől délre fekszik, és az itteni kastélyában rendezte be második tökéletesebben felszerelt kórházát. B. herceg itt fejtette ki leg áldásosabb működését. Orvosi működése alatt különösen a szemészet iránt érdeklődött és elsőrendű szemésszakorvossá képezte ki magát. Nem csak nagy elméleti tudása, hanem igen könnyű és ügyes keze hozzájárult sikeres operációihoz. Orvosi működése alatt mintegy 20 ezer operációt végzett, ezek közül 6 ezer szürkehályogműtétet, úgyszólván valamennyit sikeresen. Az operációk alatt némán imádkozott a betegeiért, hálálkodásukat azzal háritotta el magától, hogy az Isten gyógyította meg őket. Különösen a szegény betegeket karolta föl, akiknek valósággal apostoluk volt. Volt olyan nap, amikor 100 betege is volt, mert hamarosan híre futott a gyöngédkező csodaorvosnak, akiről a betegek az elragadtatás hangján emlékeztek meg. Szegény betegeit nem csak ingyen kezelte, hanem orvossággal, szemüveggel is ellátta és ilyenkor jóságos felesége, a hercegné vagy ennek elfoglaltsága esetén sógornője, Coreth Lilly grófnő, mint végzett ápolónő segédkezett neki.

A herceg mint szakorvos a magyar és német szakorvosokkal állandóan összeköttetésben állott, a szemorvosi kongresszuson gyakran résztvett, különleges eseteit az orvosi folyóiratokban is közzétette. B. herceg a budapesti szemésszakorvósülés után a német szakorvosokat és tudós tanárokat vendégül látta köpcsényi kastélyában, ahol bemutatatta nekik kitűnően felszerelt kórházát.

Önfeláldozó és nemes cselekedete volt, hogy önként vállalta a köpcsényi körorvos helyettesítését, amikor megtudta, hogy az hadba vonult. Ez igen fárasztó és áldozatos munka volt, mert nappal kórházi betegekkel volt elfoglalva és gyakran megtörtént, hogy éjjel a környék betegeihez, vagy szülőnőkhöz hívták. Ilyenkor nemcsak maga ment el oda, még melegsívű veleérző hitvese is elkísérte, még a távoli falvakba is, és együtt ápolták a segítségre szoruló orvos nélkül maradt betegeket. B. herceg törhetetlenül hitt abban, hogy műtéteinél és orvosi működésénél Isten keze vezérli. Hivatását mindig vallásos meggyőződésének szellemében gyakorolta. Mindig tudott magán uralkodni, bár orvosi működése alatt sokszor jutott olyan helyzetbe, amelyek idegeit erősen próbára tették.

Mikor egy gyógyult betegét elbocsátotta a herceg, az esett legjobban neki, mikor a beteg így köszönte meg fáradságát: «Isten fizesse meg tekintetes, kegyelmes doktor úr». Ez volt a legnagyobb tiszteltettség, amit a herceg szívesen elfogadott. Sok-

szor mondogatta: «Akkor vagyok a legboldogabb, ha valamelyik szegény betegen segíthetek. Fáradtságom akkor bőven meg van jutalmazva».

Sok betegét az ő jósága és vallásos lelkülete Isten felé fordította. Nagy elfoglaltsága mellett talált időt arra, hogy a betegek lelkével is törődjön; kórházában lábadozó betegeit gyakran vidította fel és mosolyt varázsolt szenvedő arcukra. Hogy mennyire meg is tartották a herceg intelmeit, erre példa a körmendi nagyvendéglőben kifüggesztett tábla, amelyen a következő intelmek olvashatók: «Trágár szavak, káromkodások tilosak, az előforduló eseteket szigorúan megbüntetem». Szolgabíró.

A hercegnek egyetlen szenvedélye volt a jótékonyosság, amelyre igen sokat áldozott, mert gazdagságát, átadását, testi-lelki ügyességét legnagyobb részt az elhagyott, nincstelen szegénysorsú embertársai érdekében használta fel. Köpcsényi és körmendi kórházai, valamint más birtokán fenntartott intézményei évente több ezer pengőbe kerültek. A kórházak fenntartása, a segédorvosok, az ápoló személyzetnek a díjazása mind az ő vállait nyomta. Szinte komikusan hat reánk az a tény, hogy ezen költséges emberbaráti munka után még külön adót is kellett fizetnie.

Az illetékes adóhatóság B. hercegre, mint az általa fenntartott kórház főorvosára, külön kereseti adót rótt ki a kórházról élvezett jövedelme után. Ezután az elképzelt jövedelem után ki is rótt kereseti adót a herceg rendszeresen meg is fizette. Egyszerű történet egy kiváló ember áldozatkészségéről, amikor a jótét megadóztatják jóságáért.

Nem lenne teljes képünk a hercegről, ha családi életéről nem emlékeznénk meg.

B. herceg feleségül vette Coreth Mária Terézia grófnőt, Coreth tábornok leányát. A legideálisabb házasságot éltek. Harminchárom éves házasságuk alatt 13 gyermek született s közülük 10 ma is életben van. A herceg hitvesében megértő élettársat talált, aki gyermekeinek szerető édesanyja, urának fáradhatatlan munkatársa, asszisztense, a betegeknek testi-lelki gondozója, a szegényeknek jótévedője volt. A hercegi párnak mindenben hűséges munkatársa volt Coreth Lily grófnő, a hercegné húga, aki mint hivatásos ápolónő a betegeket gyöngéd szeretettel vette körül s valóságos őrangyal szerepét töltötte be a kórházban és a családban is.

A herceg szabadidejét gyermekei körében töltötte, játékaikban résztvett, játékszerket gyártott nekik, jó pajtásuk volt.

Gyermekei közül a legjobban hasonlított rá legidősebb fia, Ödön gróf, aki a hitbizomány örököse és orvosi pályájának folytatója lett volna, aki örökölte zenei tehetségét, vallásos lelkületét s jóságát. A hercegnek hő vágya volt fiának, aki orvosnak készült, átadni kórházát és betegeit. Ez a reménye nem vált valóra, mert Ödön gróf 21 éves korában vakbélműtét következtében beállott bélszűkítésben meghalt. Betegségét tudta, mivel orvostanhallgató volt, de azt a legnagyobb türelemmel, panasz nélkül tűrte, sőt utolsó perceiben maga vigasztalta reményüket vesztett szüleit. Türelemes szenvedéseiről hercegi atyja, akinek ő volt a kedvence, egy kis emlékfüzetet adott ki. E könyvecskéből is kitűnik a szülők mélyeséges fájdalommal fiuk elvesztése miatt.

B. herceg is ugyanerről a nagy lelki erőről tesz tanúságot nyolc év múlva bekövetkezett betegsége alatt.

Betegsége a legfájdalmasabbak egyike és ő tudatában van mindennek. Az operáció sem hozta meg

a kívánt eredményt és állapota rohamosan rosszabbodott. Egy bécsi szanatóriumban feküdt, családja ezalatt a köpcsényi kastélyban tartózkodott, hogy állandóan a beteg közelében lehessenek. Bécs és Köpcsény között 40 kilométeres távolságot majdnem naponta megtették autóval, hogy a családtagok közül mindig lehessen mellette valaki. Szenvedéseit tetézi még feleségének és leányának életveszélyes operációi. Borzalmas szenvedéseinek utolsó idején tanusított hősies magatartása, panasz nélküli türelme sok látogatóját rendítette meg. Tizennégyhónapos szenvedés után 1931-ben szűnt meg dobogni jószágos szíve.

B. grófot mély vallásossága, emberszeretete, orvosi áldozatkészsége magasan kiemelték orvostársai fölé. Olyan nemes életet élt, amely a legmélyebb tiszteletet érdemelte ki. Szent volt életében és úgy halt meg, mint egy szent.

Koporsóját Bécsből Körmendre vitték, ahol a várkastélyban ravatalozták fel. Halálát egyformán gyászolták az előkelők és a szegények. Koporsójánál sok, a haláltól megmenekült hálás betege törülgette lepergő könnyeit. Vele egy nagy magyar mágus, gazdag főúr, kiváló orvos szállt sírba, aki egész életét a felebaráti szeretet gyakorlásának szentelte. Meghalt a szentéletű magyar orvos, a valóságos apostol, akinek a keze nyomán annyi gyógyulás, annyi testi és lelki vigasztalás fakadt.

Körmendről a németújvári családi sírboltba vitték holttestét, ahol a ferencrendi szerzetesek őrzik a halott Battyhányakat. Ebben a sírboltban 35 tagja pihen a B.-családnak. Akik nem itt pihennek, azoknak szíve urnában van itt elhelyezve. Kivétel csak B. Lajos gróf, a miniszterelnök, a magyar szabadságharc vértanúja, aki a Kerepesi-temető mauzoleumában nyugszik és B. József hercegprímás, aki Esztergomban van eltemetve.

B. László herceg törhetetlen magyar ember volt, ú. n. kemény B.-koponya, nyugati magyar, olyan nemzeti típus, mint Rákóczi katonái a Felvidéken. A Batthyányoknak igen fontos szerepük volt és van a nyugati végeken, mert ők a magyar nemzeti szellemnek évszázados irányítói, hősei és vértanúi.

B. grófnak önfeláldozó és emberbaráti élete ragyogjon minden magyar előtt példaképen. Hiú és önző becsvágy a nemes herceget sohasem vezérelte, értelmi és érzelmi világa csak Isten körül forogott. Keresztény világnézetének elveit életében mind megvalósította, mert nagy tudását és vagyonát csak eszköznek használta arra, hogy testileg szenvedő embertársai lelkét Istenhez vezesse.

Pilisi-Pariss Pál:

Özséb kanonok álma

A pilishegyvidéki remeték gyakori vendégek voltak Esztergomban és valahányszor a város falai között jártak, lelki és szellemi javakban meggazdagodva tértek vissza magányukba: sűrű sötét erdők közé, csörgedező, muzsikáló, kicsiny patakok mellé. Esztergomban lakott Istennek egy alázatos szolgálója, aki igaz lélekkel istápolta ügyüket, mert szerette és szívébe zárta mindazokat, akik földi életüket az Úr Istennek áldozták.

Özséb kanonok — így hívták a remeték édesatyját — már ifjú korában istenes életet élt. A kereszt fényessége világított szemébe. Isten előtt lehajtott fejjel, az emberek előtt a hívők nemes

önérzetével járt a világban. Esztendőkön keresztül tanulmányaiba mélyedt, könyvei fölött görnyedt s nagy tudományosságával csiszolta a fényes gyémántot: az Úrban megnyugodott tiszta lelkét. Tudta mi a hivatása, útjáról semmiféle külső erő el nem tántorította. Még családja sem. Hiába mondták néki, jöjjön vissza a hétköznapba, éljen közöttük; ő nem hallgatott rájuk. Hogyan is hallgatott volna, hiszen őt Isten hívta magához és szép, nemes feladatokat ígért neki!

Vérzivataros, szenvedéssel teli idők voltak akkor. Vad tatár hordák dúlták az országot. A szívek megremegtek, az emberek életükért könyörögtek a Mindenhatóhoz. Kétségbeesés lett urrá a lelkeken látván a pusztulást, reménytelenséget s a mindent elborító vad tüztengert... S amikor végre a szörnyű megpróbáltatásnak vége szakadt s elmúlt a veszedelem, az Úr sokszorosan megerősítette az ország királyának szívét. Béla király nagy bizalommal, erős lélekkel kezdte meg teremtő munkáját. Vele együtt dolgoztak a főurak, az ország nemesei, Istennek fölkennt papjai is. Új otthont építettek a meghurcolt hajléktalanoknak, lágy kenyeret adtak az éhezőknek, új kolostorokat építettek Isten szolgálójának, hogy ismét vigaszt nyujthassanak a meggyötört, üdvözülés után vágyakozó lelkeknek...

Új erők költöztek Özséb kanonok szívébe is. Tova táncolt az eget-földet megrázó fergeteg, a fel-dúlt országban ismét csend honolt, ellobogtak a pogánygyújtotta tüzek, elszállott már minden füst-felhő és Özséb atya új munkára, Istent szolgáló nagy feladatra vágyott...

Sokat imádkozott, sokat elmélkedett, kérve a Mindenhatót, legyen irgalmas a szerencsétlen, sokat szenvedett néphez, elvevén tőle a förtelmes szenvedéseket s kérte a Mindenhatót arra is, hogy munkájával segíthesse mindazokat, akik hitben keresik életük boldogságát, hogy nevelhessen sok oly embert az országban, aki tudja az Úrhoz vezető utat, sokan legyenek olyan lelkek, akik vezetik, oltalmazzák a sötétben botorkáló, bizonytalan, kételkedő szenvedőket... Özséb atya kérése meghallgattatott s eljött hozzá csodálatosan szép, vakítóan fehér ruhájában a Szeretet. A Szeretet, mely hosszútűrő, kegyes, mely nélkül olyanná lesz a lélek, mint a zengő érc, pengő cimbalom; a Szeretet, melynek fényessége nem szín többé, hanem sugárzás, maga az isteni fényesség. S eljött vele együtt Krisztus Urunk másik szeretett gyermeke, az aranyos ruhában csillogó Hit s Özséb atya megpillantotta ezüsthéjű ruhájában a buzdító, tettevágyó, nemes lelkeket biztató Reménységet is. Mily csodálatos kép tárult eléje csendes cellájában! Mily kegyelmes hozzá az Úr, hogy ily szépet láthat... Most sűrű, sötét erdőben jár. Esteledik. A kicsiny patak is halkabban muzsikál, elszállt a madárdal, rejtelmesen susognak a lombok, a vén fák sötét koronái alázatosan hajladoznak. A virágok lehajtják fejüket: imádkozik a természet s Özséb atya is vele imádkozik... A sötétségben hirtelen fények cikáznak a távolban; a félénk istenteremtmények, a fák, lombok, virágok, nem tudják mire véljék e különös fényességét. De az érzékenylelkű Özséb atya már tudja, hogy e tüzek nem lidércfények, nem a gonosztól, hanem az Úr Istentől valók. Mosolyogva, imádságos lélekkel fogadja a csodálatos tüneményt... Sok-sok apró lángocskát lát az erdőben, melyek mindközelebb kerülnek egymáshoz. Sietnek egy pont felé... Özséb atya némán nézi a csodát: vajjon miért futnak a lángocskák? Ime, most valamennyien

összetalálkoznak s óriási tűzgömböt alkotva, ragyogva emelkednek a magasba. Örömteli lélekkel tüstént megértette, mit mond néki az Úr! Az ő kicsiny, szerteszórt, apró világító lelkei jutottak eszébe: szeretett látogatói, a jámbor remeték. Ők az apró lángocskák, mindegyik egy-egy tűzecskeje a Teremtőnek, akiknek egy pontban, ragyogó tűzgömbben kell találkozniok, hogy a hitnek, reménynek, szeretetnek fényességét áraszák széljel mindenütt az emberek között... Maga köré kell gyűjtenie őket, meg kell, hogy alkossa e mindenfelé világító, vakító fényű isteni lámpást s velük együtt kell remetéskednie a kegyelmes Úristen nevében!...

Őzséb atya megértette Isten szavát. Gondolatát tett követte: miután megtette följobbvalói iránt való kötelességét s engedélyét kérte Esztergom érsekének, visszavonult egy magányos hármass barlangba s maga köré gyűjtötte hűséges tanítványait, a pilishegyvidéki remetéket.

Igy teremtette meg Őzséb atya azt a szerzetet, mely az Úrnak szolgál s vigaszt nyújt mindazoknak, akik balzsamot keresnek élethasította sebükre a krisztusi szavakban: hitben, reményben, szeretetben... Nemsokára szerény kolostort s kicsiny templomot építtetett a Szent Kereszt tiszteletére. A hívőlelkű Béla király sem feledkezett meg Őzséb atyáról s a jámbor remetéről: kolostoruknak birtokot ajándékozott és Őzséb kanonok fiai megkezdették munkájukat, megalakult thébai remete Szent Pál szerzetes-rendje, az egyetlen, melynek bölcsője Magyarországon ringott...

Kisbán Emil:¹

Ányos Pál

Fajsi és vámosi Ányos Pál, családi nevén István 1756 december 28-án a veszprémmegyei Esztergáron született. Atyja Ányos Ferenc földbirtokos nemes, anyja Rötth Klára, a fejérmegyei alispán leánya volt. Középiskolai tanulmányait a bencések komáromi, a jezsuiták győri, a piaristák veszprémi és a pálosok pápai gimnáziumában végezte. Ez utóbbi helyen a szigorú szabályok szerint élő, de szelíd lelkületű, pálos tanárok nagy hatással voltak a túlérzékeny s egyben makacs ifjúra, akit a távoli otthon emléke vegyes érzelmekkel telített. Egyrészt vágyakozott nagyanyjának és édesanyjának iránta tanúsított gyengéd szeretetére, másrészt irtózott atyjához, a szigorú és katonás modorú emberhez fűződő emlékektől. Elhagyatottsága érzetében a pálos atyák közvetlen, szeretetteljes bánásmódján és biztatásán buzdulva 1772 októberében, 16 éves korában Remete Szent Pál rendjébe lépett. Az ujoncévet a Nagy Lajos alapította s a XVIII. század első évtizedeiben újjáépült hontmegyei *márianosztrai* kolostorban töltötte el. A kolostort környező gyönyörű erdős-dombos vidék s ujonctársainak rokonlelkülete az ábrándozásra hajlamos érzékeny ifjú lelkületét boldogsággal töltötte el. Itt ismerkedett meg a rendkívül szigorú pálos regulával, amelyhez rövid, de lelki élményekben annál dúsabb élete végig igazodott. A pálos élet szabályzatának megismerése, a rendi szellem és fegyelem elsajátítását követő egyszerű fogadalom

¹ A rádióban (Budapest II.—Kassa) felolvasta március 19-én.

letétele után rendi hatósága 1773-ban Pápára, majd 1774-ben filozófiai és teológiai tanulmányok folytatása végett a *nagyszombati* kolostorba helyezte. Itt érték őt tanulmányai közben a későbbi életére oly döntő hatások. Mialatt az egyetemen tanárainak, *Dugonics Andrásnak*, *Katona Istvánnak* és *Szerdahelyi Györgynek* előadásaiban és tüzes magyarságában gyönyörködhetett, azalatt a lelkében lángralobbanó homályos vágyak nyomán életének fájdalmas egyhangúságát és a lemondás áldozatának keserű melankóliáját érezte meg.

Ányos kínzó lelki fájdalmában a korabeli divatos klasszikusok, *Lucanus*, *Ovidius*, és *Horatius*, majd a német érzelmes lírikusok, *Hölty* és *Miller* olvasásában merült el. Lucanus és Ovidius fájdalmában a lelkében végbemenő folyamatok hasonlóságára eszmélt, míg Höltytől és Millertől motívumokat és hangulatot kölcsönzött. Hamarosan lefordította Ovidius 8 heroidáját.

Ugyancsak Nagyszombatban ismerkedett meg az episztolairó *Barcsay Ábrahámmal*, a franciás iskola elegáns poétájával, akihez szép levél kíséretében bírálat végett több költeményét is elküldte. Barcsay örömmel vette a költő közeledését, további munkára buzdította s egyben megismertette őt Bessenyei Györggyel és Orczy Lőrincsel.

1777-ben az egyetem Budára való áthelyezésével kapcsolatban teológiai tanulmányainak folytatására rendi hatósága *Budára* helyezte Ányost. Nagyszombati kapcsolataitól távol, teljesen magára hagyatva, lelki fájdalmaiban és szenvedéseiben most még jobban elmerült. Enyhülés végett tollat ragadott s érzelmi világának több szép, szentimentális költeményben adott kifejezést. Ekkortájt csatlakozott a *budai író-társasághoz* is, melynek többek között *Horányi Elek*, a tudós piarista is tagja volt.

Hún Sándor: Az első titok.

Budai tartózkodása idején barátkozott meg jobban rendtársával, *Kreskay Imrével*, a pesti pálos kolostor könyvtárossal, a nagyműveltségű, világlátott íróval is, akit a hajóhídon áthaladva gyakorta meglátogatott.

A *Budán* eltöltött 4 év szorgalmas költői munkássággal telt el. Vallásos *énekeket*, elégikus hangú bánatos *dalokat*, *ódákat* és *alkalmi költeményeket* írt. Távoli barátaihoz Bessenyei társaságának hatását erősen tükröző levélalakú *elégiákat* is ekkor írta párosrímű alexandrinusokban. Ezekkel kifejező erejük világossága és tisztasága és írójuk klasszikai műveltségének fel-feltörései miatt író társai körében e klasszikusokért rajongó korszakban igen nagy hatást ért el. Hatásukat fokozta még a költőnek rajongásig fokozódó, őszinte természetszeretete, a világ hiúságán való igaz és mély bánkódása, az irodalomért, a nemzeti emelkedésért és a szabadságért való lelkesedése. Költeményein általában a nemes és egyben szerencsétlen lelkeket jellemző őszinteség, erős szubjektívizmus s a lelki vívódások nyomán fakadó, de a kiengesztelődés nyugalalmát kizáró rezignáció halk hangja érzik.

Levelei közül a korábbiak vidám, a későbbiek — nyilván a költő lelkületében végbemenő nagy változás és az elfojtott fájdalom jeleként — egyre komorabb hangot ütnek meg. Ezekből a levelekből már a lelki meghasonlás örvénylésének moraja tör elő, amint ezt a Barcsay Ábrahámnak megküldött *Egy boldogtalan panaszai az halavány holdnál* c. költeménye is igazolja. Ebben a fájdalom, a lemondás, a kétségbeesés szörnyű képeit drámai elevenséggel s egyben vontatott fájdalommassággal ecseteli. A hold ezüstös fényében úszó temetőben egymaga jár a költő. A temető keresztjei, a sejtelmes, szinte kísérteties homály s a szellőtől mozgott cipruslevelek nem rémítik őt, hisz minden inkább tőle fél. A sírjából kikelő sápadt árny is messze elkerüli a boldogtalan, könnyező költőt, aki alig várja már a halál szabadító óráját. A komor és fájdalmas hangú költemény a költő lelkében sötét, borongó reményt fakaszt:

*Talán majd valaki jő sírom szélére
S akasztván egy darab fátyolt keresztjére,
Reá emlékezik barátja szívére,
Egy könnyet gördítvén hideg tetemére.*

Ányost áldozópappá szentelése és teológiai tanulmányainak befejezése után rendi főhatósága, mivel szerintük irodalmi összeköttetései, pesti és budai barátaival való kapcsolata szerzetesi hivatására káros hatással volt, a nyitramegyei *felsőelefánti* kolostorba helyezte. Amint ő vallja, szomorú egyhangúságban és elhagyatottságban, fájdalmas lelkivívódások és gyötrődések közt teltek el ott is napjai. A költőt a gazdag és szépfekvésű ősi rendi monostor, ahova szerzetesi hivatásának megerősödése, lelki egyensúlyának visszanyerése és kezdődő betegségének gyógyítása végett helyezték előljárói, nem vigasztalta meg. Fájdalomra hajló lelki alkatánál fogva zordonnak érezte a kolostort és környezetét, ahol szavai szerint: «a hegyek magassága, a völgyek mélysége iszonyúvá leszen nézők látásának».

1781 december 30-án panaszos hangú levélben értesítette bizalmasát, Barcsay Ábrahámot Felsőelefánttra való költözéséről:

*Óh hát jó meghalni! Fussunk az élettől,
Kérjünk szállást sírban nyugvó lelkektől,
Ott van birodalma megelégedésnek,
Nem mendereg (menydörög) ege ezer szenvedésnek.*

A mulandóság és a halál gondolatához ettől

kezdve költészetében mind gyakrabban visszatér.¹ Lelkületét a kétségbeesésig fokozódó pesszimizmus tartja szinte állandóan rabságban. *Egy elenyészendő rózsához* c. költeményében a fonnyadt rózsában mulandó élete képét pillantja meg. *A lenyugovó naphoz* c. költeményében is azt érzi meg, hogy ez a nap is közelebb vitte őt a sírhoz. Ezek a dalok az elhaló fájdalom és a meddő bánat csendes megnyilatkozásai, a panasz, a sötét borongás és az örömnélküliség igaz, őszinte megnyilatkozásai.

A nagy magány ólomsúllyal nehezedett a költőnek társaságot áhító lelkületére. A kedves barátokra s irodalmi kapcsolataira emlékeztető Nagyszombat és az irodalmi élet megindulásától hangozdni kezdő Buda mint el nem érhető, távoli reménysek kísértették őt magányában. A magánytól, s a kolostor falaitól szabadulni akarva több ízben meglátogatta a környékbeli földbirtokos családokat, be-bejárt a nyitrai templomba s ott is többször sikeresen szónokolt, majd ellátogatott a Zoborra vezető hegyi ösvényen áthaladva, a teljes elzártságban élő kamalduliakhoz. Vigasztalást azonban sehol sem találva, többnyire kimerülten, fáradtan tért meg cellájába, ahol ismét csak a tanulásnak, az olvasásnak és az írásnak megnyugvást és feledést nyújtó csendjében merült el. Majd munkája közben elmerengve ismét író társaira terelte gondolatait szárnyaló képzelete. Különösen *Orczy Lőrinc*re és *Barcsay Ábrahámmra* gondolt sokat. Az előbbit kérte, hogy küldje el neki költeményeit «az elefánti remeteségbe», az utóbbitól szintén költeményeket kért, mert fájdalmára csak az ő dalaiban tudott vigasztalást találni. Episztoláiban rendtársát, az ország első ódaköltőjét, *Virág Benedeket* dicsőítette s *Bessenyeit* a katonáskodás abbahagyására és intenzívebb költői munkásságra buzdította. Elefánti tartózkodása alatt meghasonlott lelkületének szomorúsága megrendítően nyert kifejezést írásaiban. «Olyan lettem, mint a mélységben zörgő setétség, hegyek közt fekvő magános erdők, nagy sivatag pusztaságok, hol semmi örömkialtás sem hallatik». Máskor meg a nyugalmat áhította s kétségeiben barátaitól kért vigasztalást. Rendtársának, a Rómában időző *Herits Vincének* is csak ennyit ír: «Egy-két sóhajást tégy társod számára».

A költőt érzelmi életének legválságosabb óráiban, 1782 telén érte II. Józsefnek, a szemlélődő szerzetesrendek eltörléséről szóló rendelete. E hír hatása alatt robbant ki lelkéből egyik legbecesebb alkotása, a *Kalapos király* c. satirikus politikai költeménye. E dinamikus alkotásban a haza alkotmányát és a nemesi előjogokat féltő magyar nemes, a vallását és a kolostorokat védő szerzetes szinte szokatlanul merész hangon tiltakozik a szent koronát magától eltaszító és a zsarnokoskodásban minden elődét felülmúló kényúr ellen. Bántja őt a türelmi rendelet kiadása, a protestánsok túlzott dédelgetése s főleg a szerzetesrendek eltörlésére irányuló törekvés. Fájdalmas lélekkel merengett el a feloszlott zobori kamalduli remeteség és volt lakóinak sorsán:

*Állnak a barlangok néma tsendességben
Nem hallatik szózat! Nem szent sóhajások!
Nem nyílnak az égre buzgó pillantások!
Elmultak lakosi, nints ember pusztáin,
Kik, ha a teleknek havas fermetege
Harsog az erdőkbe', s üldözi hidege,
E fedelek alatt menedékhelyeket
Találnak magoknak . . .*

¹ V. ö. Ifjúság, Végső óra, Tűnődés c. költeményeit.

Nagy lelki vívódásainak és feszültségeinek lecsendesülte után ismét enyhébb, szelídebb képek támadnak lelkében. Ilyenkor mindig visszatér vágyódása Budára és Pestre irótársai közé.

*Óh kegyes szerencse! Hozd el már nyáromat,
Hogy én is elhagyván magányosságomat,
Repülhessek Buda sziklájára,
Ifjú nyájasságim hű kalibájára.*

Az annyi lelki vívódásban és reménytelen vágyakozásban elmerült költő élete céltalanságán borongva testi erőit meghaladó munkába és a tanulásba merült. Gyenge szervezete azonban a nagy megterhelést nem bírta. Hamarosan megbetegedett. Előjárói látván a veszedelmet, amit elefánti tartózkodása számára tartogat, 1782 októberében Székesfehérvárra helyezték át, s ott a rend gimnáziumában a grammatikai osztály vezetésével és hitszónoklattal bízták meg. Ez a rendi intézkedés, ha kedélyvilágában hozott is enyhülést, egészségének felette ártott, mert a mocsaras vidék egészségtelen kigőzölgése egyre inkább gyengítette életerejét. Végso órája közeledésének érzetében teljesen Istenhez fordult, vallásos költeményeket írt s Nagy Ignác székesfehérvári püspök kívánságára több saját költeményt tartalmazó *Énekes könyvének* összeállításán fáradozott. Egyre súlyosbodó betegségének, az aranyérnek és a vízkórnak kezeltetése végett 1784 júliusában Veszprémbe ment. Itt székesfehérvári tanítványának, a 12 éves *Pyrker Lászlónak* és barátjának, *Pálóczy Horváth Ádámnak* vigasztalásai nyújtottak némi enyhülést a nagybeteg költőnek. Az orvosi segítség azonban már későn érkezett. Baján már nem segíthettek. Fiatalon, 28 éves korában élete céltévesztettségének tudatában, de az isteni Gondviselés iránti teljes bizalommal eltelve és sorsában megnyugodva szeptember 5-én megtért őseihez. Hült tetemét a veszprémi Ferences-templom kriptájában helyezték örök nyugalomra. Ott várja a feltámadást az egyetlen magyar költő, akinek egész élete és költészete a fájdalom jegyében múlt el.

Ányos Pál:

Kalapos király

*Még]sem szünsz, kegyellen, szívünket gázolni?
Nem elég]még a könny? Még többnek kell folyni?
Hah, képtelen fajzás! Véred gyalázatja,
Gyilkosa népednek, nem pediglen atyja.
Ez a hálaadás oly szent hívségünkért,
Házadért kiöntött számtalan vérünkért?
Megöszült atyáink miként csalatkoztak,
Hogy rajtad s anyádon egykor szánakoztak.
Tudod, a pozsonyi vár palotájában
Miként nyöszörögtél anyádnak karjában?
Véltük, hogy szerelmet sirtál nemzetünkre,
S most látjuk, hogy gyilkos tört tóttál szívünkre.
A megilletődött őszek kardot vontak,
Védemedre vitéz esküvést mondottak,
Felajánlották volt végső csepp véreket,
A buzgóság bírta ezekre szíveket.
Ó szegény atyáink! Be nem gondoltátok,
Hogy ezzel veszik el virágzó hazátok.
Egész Európa csudált benneteket,
S csak ti nem láttátok veszedelmeteket.
Im akit számunkra királyt neveltetek,*

*Kiben arany időt virradni véltetek,
Most háromszázezer fegyveres rabjával,
Egy pórázra fúzi nemest jobbágyával.
Még jól meg sem hültek anyja tetemei,
Hogy már ránk morogni kezdtek mennykövei.
Biztatott ugyan még első levelében,
Hol szentül ígérte királyi nevében,
Hogy szabadságinkat egy pontig megtartja,
S ő lesz anyja helyett nemzetünknek atyja.
Feléledett szívünk ily ígéretekre,
Hálákat küldöttünk a kegyes egekre.
Ó miként örültünk, hogy kis magyarságunk
Nyer még olyan királyt, ki lesz boldogságunk!
Már akartunk érte halni! — Már törödtünk,
Miként feredhetne Józsefért fegyverünk.
Ilyen a magyar szív! Ekkép tud érzeni,
Jó fejedelméért mindjárt kész vérzeni.
Igy örülsz te, hajós, ha oly szél lengedez,
Mely előtt a setét felhő fut s búcsút vesz,
Reményleni kezded akkor szigetedet,
Hol nyereségekkel töltöd erszényedet;
Igy te, szántó-vető, ki rémülve álltál,
Midőn jönni hadi lovasokat láttál,
Ha e harácló nép nem esik pajtádnak,
Megkegyelmez szálba menő gabonádnak:
Igy örültünk mi is! — De meddig? — Istenek!
Hogy lehetnek eszes lelkek kegyetlenek?
A királyi névben küldött fogadások
Csak olyanok voltak, mint álmodozások,
Melyekről ébrenten alig emlékezünk,
Valóságot bennük bár előbb képeztünk.
Szép ígéretnak első megszegése
Vala trónusunkba loppal beszökése.
Még nem is láttuk volt pozsonyi dombunkon,
Már jármát éreztük jekünni nyakunkon.
Iszonyú hatalom! — Még ez nem volt nálunk,
Hogy korona nélkül lett volna királyunk.
Mátyás, hogy nem talált koronát magának,
Tűzzel, vassal rohant Fridrik kastélyának,
Nem szánt feláldozni több száz magyarokat,
Csak hogy koronázva ülje trónusokat.
De ez megelégszik, hogy kalap van fején,
Mert háromszázezer zsoldos él kenyeren.
Azt véli, ezeknek fegyvere királyság,
Holott kegyetlenség, erőszak, tolvajság.
Mely Isten ad néki arra igazságot,
Hogy ő rabszíjjakra fűzze szabadságot?
Azért, hogy ereje vagyon, még nem király
E nagy név szeretett égő oszlopánál.
Azután, ha az is, nem az a tisztsége,
Hogy eljulladásig fojtson felsősége.
Királynak csak azért adják méltóságát,
Hogy híven őrizze népe bátorságát,
Hogy továbbra vigye országa széleit,
És hogy boldogokká tegye nemzeteit.
De e nagy valóság ismeretlenné lett,
Mióta erőszak rajta hatalmat vett,
Mióta kevélység kegyelem helyébe
Ült fejedelmeknek királyi székébe.
Mióta magukkal ezek elhíttetik,
Hogy jobb, ha jobbágyi félik, mint szeretik...¹*

¹ Csak első 82 sorát, tehát jó negyedét közöljük ennek a 302 soros hatalmas indulattal és lobogó gúnyjal megírt befejezetlen költeménynek. (Szerk.)

FRÁTER JÁCINT NAPLÓJÁBÓL

Mennyire sajnálom, hogy nem előbb keztem el ennek a Naplónak az írását.

A noviciátusnak az a csodálatos, félig-meddig misztikus hangulata, a Via purgativa minden tüze, hősege és kínja, a hirtelen kisarjadt lelki életnek minden tropikus, őserdei bujasága, vegetációja a maga félelmes és meg-rázó viharával s csöndes názáreti békéjével és szépségével. A konzolációk és dezolációk egekbenjárásai és poklokraszállásai. Az a gör-csős és végkimerülésig folyó harc: a hivatásért, a fizikai bágyadtság és gyöngeség és szédülés minden jeleivel...

Mindez a múlté. Elszállt és én nem élhetem át újra. Nem borzonghatom végig újra és nem hull már lelkemre többlet üdítő katharizisuk. Most már visszahívhatatlanul elmúltak. Pedig milyen vigasztalódás volna ezeket újra elolvasni mostan («bonum est meminisse malorum») s különösen milyen vigasztalódás lett volna akkor ezeknek a fehér lapoknak elmondani minden fájdalmat, minden könnyet...

Uram, bocsásd meg minden bűnömet!

*

Az igazat tudni kell.
A jót tenni kell.
A szépet élni kell.

*

Érdekes ünnepe van a Pálosrendnek Jézus Szíve nyolcada alatt: Jézus eucharisztikus Szívének ünnepe. Különös áhitattal s az imá-dásnak egészen rendkívüli buzgóságával, csak-nem misztikus elragadtatásával fordul a Szent-szív felé, melynek legmélyebb, legizzóbb, leg-szerelmesebb mélységeiből született meg ez a csodálatos nagy Szentség, az isteni Szeretet legédesebb, legebűvölőbb Mysztériuma. Ezt az eucharisztikusan szerető Szívet ünnepli hát a rendi zsolozsma antifoniában, himnuszaiiban és oratióiban: «Uram, Jézus Krisztus, — kö-nyörög, — Ki végtelen Szereteted egész gazdag-ságát az emberekre árasztva, az Oltár titokza-tos Szentségét rendelted, add nekünk, kérünk, hogy szerető Szívedet viszontszeressük és e nagy Szentséggel mindig méltón éljünk, Ki élsz és uralkodsz örökkön-örökké. Amen».

Sió

*Ott futott a kertek alatt,
kis ezüst csík volt csak.
Domboldali temetőkből
ráláttak a holtak.*

*Partján sárga kék virágok
lengtek, s bohó méhek
szálltak szíromról szíromra,
vigan döngicséltek.*

*Ott sietett a laponon,
sás védte a Naptól,
ezüst éjen Hold vert reá
Hidat színaranyból.*

*Hamiskásan kotyogott a
víz a hid lábánál,
korhadtt pallón tarka-barka
futó repkény strázsált.*

*Odajártak fürödni a
falubeli lányok.
Víz-királynő, patak-tündér
őrizte ruhájok.*

*Vizrehajló füzek lombja
hallgatagon lengett,
rekettyésben pirosszárnyú
pillangók kerengtek.*

*Kacarászó leányajkak
muzsikája zengett,
zúgók alatt, forgók alatt,
s ujjongtak a kertek.*

*Csobbant a víz, amint sorban
a vízbe ugráltak,
s fodrozódó hullámok közt
bűvös táncot jártak.*

*Ott éltem én Sió-parton
boldog álmodásban.
Gyermekkor tünt, Sió maradt,
partján most is nyár van.*

*Nem adnám a fél világért,
ha csak egyszer járnék
Sió-parti rekettyésben
hazatalált árnyék.*

Sédy Rezső.

Rovatvezető: Dr. Nádas Zoltán.

Székesfehérvárott történt ez év tavaszán, hogy Kaszap István sírjához egy század katonaság vonult fel parancsnokukkal együtt. Fesztes vigyáz-állásban végezték katonás imájukat. Égő szemük a sírra szegeződött s könnyeiken át tekintetük mondotta el a férfias hálaadást. Komáromból jöttek, hogy fogadalmukat teljesítsék. Mert bizony előzménye volt ennek a szokatlan zarándoklásnak. Néhány hónappal előbb még ott voltak a Don-kanyarban s éppen olyan terepen tartózkodtak, ahol semmiféle fedezék vagy búvóhely nem volt a számukra.

Egyszer csak felbúgtak a raták. Jöttek tizesével, huszasával. Menekülésre még csak gondolni sem lehetett. Az egész század biztos halálnak nézett elébe. Különös gondolatuk támadt erre: ha épségben hazakerülnek, elmennek Kaszap István sírjához. A csoda megtörtént. A bombák úgy hullottak, mint a jégeső, de egyikük sem robbant fel. A század mind egy szálig megmenekült. A sokat szenvedett, kemény katonák megéreztek, hogy a legnagyobb fegyvernél is van nagyobb erő: az isteni Gondviselés.

Franciaországban a lyoni Katolikus Egyetem az egyik missziósnővér előadásában érdekes adatokat közöl világszerte a bélpoklosság elterjedéséről. Eszerint Európában mintegy 5000 leprás beteg van, akik közül néhány száz Oroszországban, mintegy 2000 a balti államokban, majdnem ugyanennyi a Balkánon, 600 Portugáliában, 300 Olaszországban és 250 Franciaországban található. Indiában 100.000 a számuk. Japánban 16.000, Burmában, Sziámban, Malakkában és Indo-Kínában meghaladják az 50.000-et. Legnagyobb a számuk Kínában, ahol mintegy 1½ millió található. A Fülöp-szigeteken 10.000, Holland-Indiában pedig 60.000 áll kezelés alatt. Tuniszban, Algírban és Marokkóban aránylag nincsen sok bélpoklos. Mindössze néhány százan vannak. Annál több akad a francia gyarmatokon, ahol 170.000-et tartanak nyilván. Az egész Ausztráliában még 300-an sincsenek, ellenben Oceánia szigetvilágában majdnem minden helyet fertőzöttnek lehet mondani a bélpoklosság által. Hawai szigetén 1000, Új Caledoniában 1500, a kicsiny Húsvét-szigeten pedig 456 lakos között 24 bélpoklos él.

A svájci katolikus Schildwache bátor hangon szóvateszi, hogy a «Der Protestant» c. lap bántó módon támadja a szentmisét, a «Freydenker» pedig egyenesen kétségbevonja Isten létezését és elszörnyítő Isten-káromlásokat közöl. A vallási békének egyébként jelentkező öreit keresi és ámulva kérdezi, hogy hol van a cenzura? «Ezt talán szabad kérdezni? vagy talán ez is 300 frankba kerül?» — fejezi be rövid, de annál bátrabb cikkét a svájci lap.

A protestáns Leibniz, a XVII. sz. nagy német bölcselője a szentgyónásról kijelenti, hogy nincs szebb és értékesebb mozzanata az egész katolikus vallásnak, mint a szentségi bűnbevallás. A komoly és az okos gyóntatóatya a lelkek üdvösségéhez a legalkalmasabb eszköz Leibniz szerint.

Norvégiában ebben az évben ünneplik 100 éves évfordulóját annak, hogy szabadon, minden akadály nélkül szentmisét lehet mondani. Előzőleg 300 évig törvény tiltotta, hogy katolikus pap Norvégiában letelepedjék és működjék. A jó Isten kegyelme folytán ma már 49 helyen ég az örök lámpa és a 3 millió lakosból 3000 katolikus. Ezek főként az értelmiségi körből kerülnek ki.

Tokióból jelentik, hogy az országban 41

Vigh Gyula: Reggeli lubickolás.

misszionáriust küldtek ki ipartelepekre és bányavidékekre, hogy a munkásság hiterjesztésével és vallásos képzésével foglalkozzanak. A «Nippon Catholic Shimbun» kiemeli, hogy ezeknek a misszionáriusoknak a küldetése a nevelésügyi minisztérium határozatának megfelelően történt.

Az orosz kommunistáknak az az intézkedése, hogy a vallásellenes köröket feloszlatták, csak porhintés akart lenni a vallásos emberek szemébe. Valójában — mint megbízható értesülések jelzik — tovább folyik a vallás elnyomása és a papok üldözése. A templomokat bezárják, a papokat pedig kényszermunkára internálják ha csak a legkisebb gyanu is felmerül, hogy a kommunista uralommal nem ért teljesen egyet. Ezzel szemben a felszabadult orosz területeken a lakosság nem győz elég imakönyvet és szentolvasót kérni.

A svájci Schildwache előadása szerint az egyik városban erős propaganda folyik az istentelenség érdekében. Ennek hatására egy úr megjelent a katolikus plébánián és bejelentette az egyházból való kilépését. Kívánságára a plébános erről még bizonyítványt is állított ki. Amikor az illető úr átvette a bizonyítványt, gúnyosan kérdezte a plébánostól: Mibe kerül ez a kis írás? A lelke üdvébe: válaszolta nyugodtan a plébános. Az úriembernek szemmel láthatóan elment a kedve a gúnyolódástól.

A rádió május 31-én d. u. 3-kor «Májusi áhítat a pálosok Sziklatemplomában» címmel közvetítést adott májusi litániánkról, a közvetítést Pusztai Sándor vezette hangulatosan.

Anna királyi hercegasszony védnöksége alatt álló Katolikus Egyetemi és Főiskolai Nőhallgatók Lisieuxi Szent Teréz Kollégiumának közgyűlését május 31-én nyitotta meg ünnepélyesen a Fenség,

melyen a különböző szakosztályok beszámolóit után P. Gyéressy Ágoston O. S. P. tartott ünnepi beszédet Kis Szent Teréz örök tanításáról.

Papszenteléseink: Virág Ferenc pécsi megyéspüspök június 3-án alszerpappá, 19-én szerpappá és 20-án miséző pappá szentelte Bihar Tádé örök fogadalmas kispap testvérünket, aki 24-én, Úrnapján tartotta Szikla templomunkban ünnepélyes primiciáját.

Pünkösöd napján nagy búcsú volt Pálósszentkúton, az idén még többen zarándokoltak el buzgó magyarok az Alföld e kedvelt kegyhelyére, hogy imádságaikkal és vezekléseikkel engezteljék az Urat a háború véres pusztításaiért. Az ünnepi nagymisét a két ünnepen P. Besnyő Gyula O. S. P. h. tartományfőnök tartotta, a szentbeszédet pedig Dr. Szomor Béla és P. Vezér Ferenc O. S. P. hitszónok. Budapesti Sziklatemplomunkban az ünnepi litániákon Pusztai Sándor és Ruppert István prédikáltak hatalmas tömegeknek.

A Székesfőváros és a Kút völgy-Virányos Egyesület áldozatkészségéből a már kissé elhanyagolt Báthory-barlang szépen rendbehozva várta június 27-én a tábort misére feltűnő számban gyülekezőket, az oltárt a remetekertvárosi hívek segítségével a Szociális Testvérek ékesítették fel izlésesen.

Jótevőink: 50 P: Rapaich-Rodigerné; 10 P: dr. Lellei Jánosné, Szolnok és D. L. Sopron. — Felülfizettek «A fehér barát»: 8 P: báró Jovisch Antalné, Óbecse; 5 P: Simon Ágota (Pécs), Lakatos Aranka (Bp.), Kertész Ilona (Marosvásárhely), Kőszeghy Géza (Bp.). — Élelmiszert adtak: dr. Schandl Károlyné, dr. Szandtner Pálné, dr. Mészáros Ivánné, kozmatelki Csath Béla, Kupor Béla, Vigh Gyula, Teszár Magda, Krapka Andrásné. Isten fizesse meg!

Halottaink: Georg von Sachsen S. J., gróf Széchenyi Bertalan, P. Napholcz Pál S. J., Schandl Ilona, Laposy Árpád, Fridrich Lajos, Rysavy József, Kőváry Sándorné, dr. Saád Henrik S. O. Cist., Szabó Judit Franciska, dr. Smoczer Nándorné lelki üdvéért, aki Csepellényi György pálos vértanunk boldoggáavatásáért annyit járadozott, az engeztelő szentmiseáldozatot budapesti, pécsi és pálósszentkúti kolostorainkban bemutattuk. Ujváry Kamilla a «Pro Ecclesia et Pontifice» pápai érdemjellel kitüntetve, pécsi templomunk nagy jótevője, most már megírhatjuk, mert életében nem volt szabad, hogy «Jézus Nevében» 7000 P-t adott a templom építésére... Adj, Uram, örök nyugodalmat nekik és az örök világosság fényeskedjék nekik. Nyugodjanak békében. Amen.

Temel M. Amata O. P. Szent Domonkosrendi nővér: Gyöngy a kagyló ölében. (Árpádházi Boldog Margit a Domonkos-rendben.)

A poétikus csengésű elnevezés alatt, rendkívül érdekes, újszólván a Szent Domonkosrend lelkét feltáró tanulmány jelent meg.

A szép könyv hasábjain megelevenednek a Szent Domonkos-rend magasztos eszméi által kitermelt «emberi gyöngyszemek», mert a költői lelkületű szerző, — eredeti felfogásban, — a rendet gyöngytermő kagylóként állítja be. A szentek valóban káprázatos gyöngysorában, egyik legragyogóbb gyöngyszem a mi Árpádházi Szent Margitunk, aki iránt minden magyar hét évszázadon át, megőrizte hódoló szeretetét és tiszteletét. E lélekbe gyökerezett szeretetről igen találóan jegyezte meg Rexa Dezső: «Margitsziget» című szép munkájában, hogy «Boldog Margit valóban a hitélet boldogjai között a legboldogabb lehet. Őt rajongó hithű nemzete kanonizálta, ő az egyetlen szent, akit a hívők hite és szeretete emelt a legtiszteltebbek közé». Az előttünk fekvő könyv, a lilomos királyleány költői alakját, áldozatos életének minden fázisában, az alázatosság és szeretet példaképeként állítja előtérbe, megkapó színekkel világítva meg hit-, ima- és apostoli életének minden mozzanatát. Magának a rendalapítónak emberentúli alakja is, plasztikusan domborodik ki a mesterileg csiszolt drágagyöngyök közül és mellette és körülötte, a glóriás nevek díszes sokasága bizonyítja a rend isteni elhivatottságát.

Az illusztris író alapos tudással és szerető ügybuzgósággal irt munkájához, a legkiválóbb forrásmunkák egész tárházát dolgozta fel és értékes könyvét, a magyar nemzet lilomoslelkű áldozatának, az Árpádház gyöngyének ajánlja. Könyve előszavában megjegyzi, hogy munkáját elsősorban a kolostorok lakóinak szánta, de mert az erkölcsélet a szerzetesélet következetes kiépítése — csak a különleges cél és eszköz egyéni, — továbbá, mert az evangéliumi igazságok tökéletesebb megvalósítása, azért nyugodtan ajánlja művét lelkieket élő világiaknak is. Nem minden követhető ugyan, amit sorai a szentek életéből — Boldog Margitéből is — felölelnek, ahogy nem mindenki viselhet fátyolt avagy tonzurát, de minden kereszténynek módjában áll, saját életkörülményeiben megvalósítani Szent Domonkosnak minden kor- és életviszonyhoz alkalmazkodó szellemét, mely naggyá nevelte Boldog Margitot és tulajdonképpen magának az Egyháznak szelleme. Sőt — szerintünk — éppen az intelligens laikus olvasónak van égetően szüksége az effajta lelki olvasmányra, hisz a munka robotja nem engedi mélyebb teológiai tanulmányokba merülni, noha sokszor érzi lelki szükségét, hogy közelebb kerüljön Egyházunk kimagasló szentjeihez és hogy azok nevei ne csendüljenek semmitmondóan fülébe, hanem akiket ismerni és szeretni akar, sőt — gyenge erejéhez mérten — példaként követni szeretne. És egyháza fényalakjai életét és működését megismerve, talán ez a borús világ sem tűnik többé oly gyászszínűnek.

A valóban értékes és kiállításban is nagyon tetszetős könyv a Szalézi Művek kiadásában látott napvilágot.

Péchy Viola.

Gyenis András S. J.: A nagyszombati egyetem és az unio. — P. Csákány S. J.: tanárképző oktatásai 1695-ből. — Velics László S. J. visszaemlékezései 1852—1923. — Kisbán Emil: Hell Miksa, a magyar csillagász.

A Jézustársaságnak magyarországi történetéhez kapcsolódó kiadmányai sorában megjelent a fentnevezett négy füzet, még pedig három, P. Gyenis András, egy pedig Kisbán Emil szakavatott tollából. Az első helyen említett munkában a szerző, Pázmány Péter legjelentősebb alkotásának, az 1635-ben megnyitott nagyszombati egyetemek egyik fontos hivatását boncolgatja és egyedül azt a kérdést vizsgálja tüzetesen, vajjon a korunkat annyira érdeklő vallásegysítő törekvések érdekében, milyen álláspontot foglalt el a nagyszombati egyetem és mit tett közvetlenül a rutének és románok uniójáért? A szerző, e kérdések fejtegetése nyomán, rövid, tömör vonásokban festi elénk a nagyszombati egyetem ezirányú törekvéseit és vázolja, hogy a Jézustársaság mint segítette, a nagyszombati egyetemen keresztül, a rutének és románok egyesülését Rómával, valóban úttörő munkát végezve a hitegység útjának egyengetéséért. — Ugyancsak rendkívül érdekes és tanulságos a P. Csákány Imre S. J. tanárképző 1695-i oktatásainak ismertetése. E füzetben a jezsuita tanárképzés elvei bemutatásával, a szerző ismerteti a jezsuita tanárképzést hazánkban, bemutatva röviden, az oktatások szerzőjének nagy vonásokban megrajzolt életképét is. A füzetet a latinnyelvű *manuductio* és *summarius* egészíti ki. — Nagyön értékesek P. Velics László S. J. visszaemlékezései (1852—1923.). E füzet P. Velics végrendeletét, önéletrajzát és írásait ismerteti. A szerző szerint az ismertetés nem a régmúlt eseményeire derít világosságot, de P. Velics emlékezései méltók a megörökítésre forráskiadvány jellegük miatt. Nem akar életrajzot adni, hanem inkább adalékokat, melyek rávilágítanak P. Velics irodalmi és előadó működésére. P. Velics önvérével aláírt lelki végrendelete oly hangulatos és lélekből fakadt, mint egy szép ima. — P. Gyenis, a jeles történész, mindhárom munkájában megcsillogtatja nagy tudását, történelmi jártasságát és minden sor írásából előcsillan rendjéhez ragaszkodó meleg szeretete.

Dr. Kisbán Emil, aki szintén nagymestere a történetkutatásnak, a fent jelzett füzetben, színes és nívós előadásban ismerteti Hell Miksa, a magyar csillagász történetét és élete munkáját. Hell Miksa volt a XVIII. században egyre nagyobb lért hódító, és gyakorlati csillagászat legkiválóbb művelője. A matematikai és mechanikai ismeretek iránt már öröklött hajlámánál fogva is fogékony ifjút, a Gondviselés a jezsuita rend tagjai közé irányította. A csillagvilág rejtelmes titkainak fürkészése, igen sok jezsuita rendtagot foglalkoztatott «Isten nagyobb dicsőségére». Hell Miksa, a bajor származású, de Magyarországra átszármazott Höllcsalád ivadéka. Rendje kívánságának enged-

meskedve, 1741-be már Bécsben találjuk. Tanulmányai befejezése után, 1751-ben szentelték pappá. Mária Terézia 1755-ben a bécsi udvari csillagda igazgatójává nevezte ki. Ezidőtől fogva, európai hírnévre tett szert és szorgalmasan munkálkodott az asztronómia terén irodalmilag is. Tudományos munkáinak hatalmas sorozata, ékes bizonyíték alapos tudományos felkészültsége mellett és érthetővé teszi azt a nagy tiszteletet, amellyel kortársai az egyszerű jezsuitát illették. — Dr. Kisbán Emil nagy tudással fogalmazott tanulmányában, igen becses emlékművet állít a nagy tudósnak, e munkájával is emelve történelmi arcképcsarnokának fényét. P. V.

Dr. Virág Jeromos: A felszabadulástól a családig. (Önnevelési útmutató az iparososztály ifjúsága részére.)

Valaki e fiúkért felelős . . . — hallottam egyszer Mécs László ajkán kibuggyanni a szót. Ennek a felelősségnek tudata adhatta az író kezébe a tollat, amikor könyvének megírását elhatározta. A nehéz körülmények, súlyos problémák között viaskodó iparosifjúság kezében hatalmas önnevelő eszköz lesz ez a könyv, amely olyan nagy körültekintéssel, mindenre kiterjedő figyelemmel és annyi szívvel íródott. Krisztusi távlatokat nyit meg az ifjúság előtt és ezeket a távlatokat nem hagyja a messzeségben, hanem mindig közelebb hozza azokhoz, akikhez az Ács Fia talán legközelebb áll.

Határozott szavak, kikristályosodott elvek mutatják meg a királyi utat, amelyen ennek az ifjúságnak járnia kell. Az egyéni, csaiádi, társadalmi, nemzeti élet mesgyéit tapossa ki olvasói előtt az író. Megtanítja az ifjú lelket nemcsak arra, hogy keresztülvágja magát a problémák szövevényein, hanem az igazi életre a krisztusi életigenlésre is. Pusztába kiáltó szó ez a könyv, reméljük, nem marad visszhang nélkül és nem merül el a sivatagok süket csendjében. Az iparosifjúság és mindazok, akiket ennek az ifjúságnak sorsa érdekel, hálásak Virág Jeromosnak ezért az útmutatásért. Sedy Rezső.

Pálösszentkút története.

Pálösszentkút történetének számai messze visszanyúlnak a letűnt századokba. Szentkút legrégebb történetét ugyan meglehetősen homály fedi, annyit azonban mégis meg lehetett állapítani, hogy nyomban a pogány világ alkonya után, virágzó keresztény község terült el a későbbi Ferencszállás helyén. És csodálatos! Mintha e helynek már eleve az lett volna rendeltetése, hogy az ájtatosság hajléka legyen, végig az ezer viszontagsággal teli korszakok után, ehelyütt mindig újból és újból kikelt régi emlékek nyomán a keresztény hit csirája és a környék népe mindig szentnek tartotta azt a kis forrást, melybe Ferencszállás lakói — a szájhagyomány szerint, — a török hadak elől elrejtették a legméltóságosabb Oltáriszentséget. Erről a forrásról beszéli a legenda, hogy 1791-ben, egy pásztor éjfélkor váratlanul ismeretlen forrásra bukkant, melyből egyre erősbbödő fénysugárban Szűz Mária áldást osztó alakja bontakozott ki és mennyei hangok hallatszottak. A néphit e forrásnak csoda-

tevő erőt tulajdonít és csakugyan, a bámulatos imameghallgatások és csodás gyógyulások napjainkig sem szűntek meg a kis magyar Lourdesban. Messzi földről jámbor zarándokseregek látogatják az időközben, ezer herce-hurca után kúttá alakított forrást, mely mellé az idők folyamán a hívők áldozatkészségéből kápolna került. Szentkút történetét ismertető könyvecske nagyszámú csodának nevezhető gyógyulási esetet sorol fel. Bénák nyerték vissza tagjaik ruganyosságát, világtalanok szemük fényét. De természetesen a felsorolással nem szándékoznak elébe vágni az Egyház hivatalos elbírálásának, hanem gyermeki hűséggel alávetik magukat az Egyház tévedhetetlen ítéletének.

A magyar pálosok 1940 óta szeretettel gondozzák a kegyhelyet és a szentkúti kis templomban tevékeny lelképásztori munka folyik. A tanyai nép pedig boldog, mert megvan a mindennapi miséje és a környékbeli tanyai iskolákban az arra hivatott pálos atyák oktatják a gyermeksereget a hitigazságokra. A kis könyv röviden vázolja az egyetlen magyar alapítású férfiszereztesrend történetét is, valamint felsorolja, mely napokon tartanak búcsút a kegyhelyen. E napokon mindazok, akik szentgyónásban megtisztult lélekkel látogatják a szentkúti templomot, szentáldozáshoz járulnak és a Szentatya szándékára imádkoznak, teljes búcsúban részesülhetnek. A szépen illusztrált könyvet zeng-zetes szép szentkúti Mária-énekek zárják le.

Szentkutat az egyszerű buzgó hívek teremtették meg és minden köve, minden fölszerelése egyszerű jólelkű hívek adományaiból létesült. A pálosok terve újjáépíteni egész Pálosszentkutat, mert a templom ma már szűknek bizonyul, a szentkút is rozoga, a kálváriaképek pedig avultak. Zarándokotthonok is kellenének, hogy kedvezőtlen időjárás esetén, szállást adhassanak a búcsúsok ezreinek. Ezért üdvös lenne, ha minél többen lépnének a régi nyomaiba és Isten nevében, mindenki annyit adna, amennyit tud, hogy ez a bájos kegyhely felvirágozhassék.

Özv. dr. Horváth Józsefné.

Fűszer- és csemegeüzlet

XI. kerület, Budafoki-út 47—49. sz.

Naponta friss gyümölcs-, zöldségfélék. Kiváló minőségű borok. Márkáslikőrök. Köszüségleti c'kkek üzlete

Egry Irén: A nagy út.

Szívből fakadó és szívhez szóló irodalmi munka. Az író az érzelmek legszebben szóló húrját pengeti meg, amikor valóságos dicsőenket zeng az anyaszeretetről, hisz a nő akkor áll legközelebb Istenhez, ha életet ad. A regény lapjain megelevenedő édesanyjának életét, lelkében már gyermekkorában mefogant vágya kíséri sírjig, eljutni a Szentföldre és leborulni a Jézus-tapodta szent rögökre. Jóllehet álma nem teljesülhetett itt a földön, keresztel vállán, az élet Golgotha útját járva végig, az anya lelkileg mégis felszárnyal Krisztusig. Ezzel a munkájával szépen felfelé ívelő írói pályájának nevezetes stációjához érkezett író regényét, érdekfeszítő meseszöveg, mesteri emberismeret és mély vallásosság a «jó könyvek» sorába emeli. A könyv — nagyon stílusosan — a Magyar Szentföld kiadásában jelent meg.

H. F.

Özv. Kovács Gyuláné (Somogyecsurgó): Eltűnt katonafiáért szentmisét mutattunk be az Úrnak, Isten meg fogja segíteni! *Kövári Józsefné* (Sásd): Orosz fronton eltűnt férjéért miséztünk, kérése nem lesz hiábavaló! *Beke Jánosné* (Bp.): A hadbavonult J. szerencsés visszatéréseért imádkoztunk, reményében nem fog csalódní! *A fehér barát* buzgó terjesztésében kitűntették magukat: *Rysavy Béla* (Werbőczi) és *Járay Gyula* (Cisztercita) gimn. tanulók.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dr. Nádas Zoltán. Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

A lelki életben nincs

VAKÁCIÓ

Elmélkedő, liturgikus és imádságos

KÖNYVEK

olcsón beszerezhetők

A PÁLOS KÖNYVESBOLTBAN

ELSŐ MAGYAR

ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

hazánk legrégibb, legnagyobb biztosító intézete.

Alapítva 1857. ben.

Elfogad legméltányosabb feltételek mellett:

Életbiztosításokat, tűzbiztosítást, betörésbiztosításokat, üvegbiztosítást, jégbiztosításokat, szállítmánybiztosítást, autók biztosítását, baleset- és szavatossági biztosításokat, géptörésbiztosításokat, állatbiztosításokat.

A FEHÉR BARÁT

+ . + . + · A · PÁLÓSREND · ÉRTESÍTŐJE · + . + . +

FŐSZERKESZTŐ: P. GYÉRESSY ÁGOSTON — FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. NÁDAS ZOLTÁN

TARTALOM: Szent Ágoston Elmékedéseiből — Szent Ágoston imája a Boldogságos Szűz tiszteletére (Pálos himnusz, latinból fordította Lengyel Rezső) — Otto Karrer: A misztikus Szent Ágoston — Uzdóczy Zadavecch István: Új és örök Magyarország — M. dr. Nagy György Kata: Első péntek hajnalán — Dr. Nádas Zoltán: „Ah, hol vagy magyarok...?” — Bodroghy Szabolcs: Remete-őseink nyomait kerestem... (3) — Fráter Jácint Naplójából — Világegyház — Pálos krónika — Könyvespolc — Szerkesztői üzenetek.